1940 ий
10
июль
№ 63—64 (676—677)
Акше 10 ыр.

10-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

РВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ МАРОБКОМ ДЕН ЙОШКАР-ОЛА ГОРКОМ ОРГАН

ВЛКСМ ЦК XI пленумын решенийже-шамычым большевистски шукташ

Таче мемнан газетана „Комсомольский актив дене пашам ыштымашым саемдыме да комсомольский аппаратым перестроитлыме нерген“ ВЛКСМ ЦК XI пленумын пунчалжым да тиде вопрос дене ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. Михайлов йолташын докладшым публиковатла. Нине документ-шамыч комсомоллан моткочак кугу политический значенийан улыт. Нуно мемнан комсомольский комитет-шамычнан деятельностьыштым чотак перестроитлашлан программа улыт да **кажне** ВЛКСМ организацийын, **кажне** комсомолецын пашаштым ылыжтарашлан виктаралтыныт.

Ленинско-Сталинский комсомол элын политический илышыштыже, тудын озанлык да культурный строительствыштыже активно участвоватла. Тудо—большевистский партийын эн лишыл помощникше, молодежьын ончыл отрядше.

Тудын чапле пашаже керек кунамат, кеч кушта коеш. Да ме тиде паша дене моктанена. Моктанена, но ыштен шуктымаш дене она тыплане. Комсомол, кузе кӱлеш большевистский поколенийлан, шке ситыдымашыжым лӱддеак тӱжвак луктеш, ончыкыла каяшлан эре у да у корным кычалеш, большевистский партийын тергымыже семын шке пашажым перестроитла. Партийный вуйлатымаште—ВЛКСМ-ын вийже да пашам ыштен кертмашыже.

Шукерте огыл лийше ВЛКСМ Центральный Комитетын XI пленумжо палемден: Комсомольский комитет-шамыч комсомолын кече едасе практический пашашкыже начарын шупшалтыт. Райком ден горком-шамыч чыла пашам гаяк чӱчкыдынак платный комсомольский пашаеҥ-шамычын вийышт дене шукташ тӧчат, кумда актив нерген мондат, тудым шотыш огыт нал, тидын дене кадрын кушмашыжым да пашашке шупшмашым чарен шогат. Шукыж годым комитет-шамычын тӱҥ вниманийыштышт организацийын членже-шамыч огыл, а „штатный единица-шамыч“ шогат. Южо комсомольский организаций-шамычын руководительышт молодежь дене кылым огыт кучо, тудын тӱрлӧ-тӱрлӧ йодышыжым огыт шинче, тудын деч шке кабинетыштын пырдыжышт дене авыралтыт.

ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. Михайлов йолташ пленумышто шке докладыштыже палемден: комсомольский аппаратым перестроитлымаш комсомолын чыла ончыкыласе деятельностьшылан пеш кугу значенийан улеш. Да тыште формальный перестройка нерген огыл кутыралтеш, а кӱлешынак перестроитлыме нерген, молодежь дене мемнан кыл кучымашнам ончыкыла пеҥгыдемдаш полшышо, комсомольский пашашке шӱдӧ тӱжем дене у активист-шамычым шупшаш полшышо перестройка нерген кутыралтеш. Чыла государственный да озанлык пашаште комсомолын эше утларак активнын участвоватлымыж нерген, мемнан организацийын идейностьшым боеспособностьшым дисциплинированностьшым нӧлтымӧ нерген кутыралтеш.

„Комсомольский организаций-шамычын пӱтынь пашашкышт комсомолец-шамычын кумда массыштым шупшмашым комсомолын эн важный задачыжлан шотлаш,—манын пленумын пунчалыштыже ончыкталтын.—Руководящий комсомольский орган-шамычын пашашт тӱҥ шотышто пӱтынь пашаш кумда комсомольский активым шупшын шогымашеш ышталтшаш манын, установитлаш. Тидлан лийын руководящий комсомольский орган-шамыч аппаратласе платный пашаеҥ-шамычым шагал манмаштат кок пачаш иземдыман. Комсомольский пашаеҥ-шамычым предприятий ден учреждений-шамыч счетеш кучымашым йӧршеш чараш. ВЛКСМ райком ден горкомлаште отдел-шамычым пытараш“.

Нине мероприятийлашке могай келге смыслым пурталтын, чыла комсомольский руководитель-шамычлан могай кугу ответственность логалеш! Платный аппаратым иземден, ме руководящий комсомольский комитет-шамычын активыштлан кумда омсам почына, пашашке комсомолец-шамычым шупшаш тыршаш чыла комсомольский организаций-шамычым заставитлена. Тидын дене ме шкенан аппаратнан вийжым, влиянийжым, большевистский мобилизованностьшым, пашам ыштен кермашыжым мучашдымын кугемдена.

ВЛКСМ ЦК пленумын пунчалже Советский Союзысо комсомольский организаций-шамыч дене одобритлыме. Палыман, пунчалым одобритлымаш гына шагал. Задача тыште — пленумын пунчалжым большевистски шукташ, комсомолец-шамычын кумда массыштым активный пашашке шупшаш кӱлеш.

ВЛКСМ ЦК XI пленумжо райкомлаште да горкомлаште тыгай комиссий-шамычым ышташ решитлен: агитационно-пропагандистский паша дене, школьный молодежь да пионер-шамыч кокласе паша дене, военно-физкультурный паша дене, культурно-массовый паша дене. Нине кажне комиссийлашке 7—10 эн активный комсомолец-шамыч пурышаш улыт. Комиссийын членже-шамыч ВЛКСМ райком але горком бюрон заседанийыштыже утверждатлалтыт, а председатель — районный, городской комитетын пленумыштыжо.

Райком ден горком пеленсе комиссий-шамыч комсомольский пашан посна видше дене вуйлатымаште оперативный, подвижный штаб лияш призван улыт, садлан энергичный, боевой, шке йырышт комсомолец-шамычым чумырен моштышо активист-шамыч пашам ыштышаш улыт.

Тиде мероприятийын кӱлешлыкшым ынде ятыр комсомольский организаций-шамычын паша опыт рашак ончыктеныт. Кунам Ленинградын Свердловский районыштыжо ВЛКСМ райкомышто аппаратым иземдыме да отдел-шамычым пытарыме нерген колыныт, тунам ятырышт ӧрыныт: „А бюро заседанийлашке вопрос-шамычым кӧ вара ямдылаш тӱҥалеш? Посетитель-шамычым кӧ вара приниматлаш тӱҥалеш? Школа верч ответственностьым кӧ нумалаш тӱҥалеш?“ Но икмыняр жап эртымек, тиде ӧрмалгымаш сӱмырлыш. Комсомолын районный комитетше ынде пашам у семын организоватла. Райком пелен школьный молодежь ден пионер-шамыч кокласе паша дене комиссийым ыштыме. Тушко комсомолец—педагог, отряд, вожатый, тунемше-шамыч пуреныт. Комиссий шке пашажым заседаний ден совещаний гыч огыл, а эн изи гыч, первой ончымаште, кече едасе паша гыч тӱҥалын. Фабрика, завод, вуз да школласе комсомольский организаций-шамычын йоча-шамыч кокласе паша нерген шке решенийыштым кузе илышыш пуртымыштым активист-шамыч терген налыныт да йоча-шамыч кокласе пашам саемдаш первичный организаций-шамычлан полшеныт. Кызыт тиде комиссий йоча площадкым, клубым почаш тырша, школьник-шамычын районный военный модышыштым эртараш палемда.

ВЛКСМ райкомласе да горкомласе эрелан да жаплан ыштыме комиссий-шамыч, палыман, активым пашашке шупшмашын ик формыжо гына огыл. Райкомлан лектор ден докладчик-шамыч кӱлыт гын, тудо нуным первичный организацийлаште муаш—мемнан образованный, идейно вооружатлалтше комсомолец-шамыч улыт.

Иктаж могай организацийын пашаштым терташ горкомлан йолташ-шамыч кӱлеш лийыт гын,—тудланат пашам палыше, пумо пашам уло кумылышт дене йӧратен ыштыше комсомолец-шамыч ситышын улыт. Кажне комсомолецым сайын пала гын, шке йырже активым чумырен мошта гын, у условийлаште пашам организоватлен мошта гын, мутат уке, комитет шке пашажым сеҥымаш дене ыштен шукта. А тидлан лийын масса деке лишыл лийман, чыла комсомолецын самодеятельностьшылан эҥерталтман. ВЛКСМ ЦК пленум комсомольский руководитель-шамычлан кӱштен: предприятийлашке, колхозлашке, учреждениилашке эреак коштaш, молодежь каныме верлашке—клублашке, общежитийлашке, стадионлашке чӱчкыдын коштaш, тидын дене комсомолец-шамыч дене кыл кучымашым чотак пеҥгыдемдаш. Тиде кыл кучымашым пеҥгыдемдыме шотышто, райком ден горком-шамычын пашаштым кас смеышке кусарымаш, пеш кугу значенийан

Организацийышке шукерте огыл пурышо комсомолец-шамычлан вниманийым кугун ойырыман. Комсомолыш кызыт гына пурышо рвезе ден ӱдыр-шамыч организацийыште уло кумылыштым пуэн, активно пашам ышташ шонат, общественный пашалашке чуным лӱддеак шупшман. Комитетын порученийжым шуктен, комсомолец практический пашаште кушкаш тӱҥалеш, организаций-шамыч ончылно ответственность чувствым эре шукырак шижаш тӱҥалеш. Комсомолышто ыштен, ВЛКСМ член тӱрлӧ государственный деятельностьын школжым эрта.

Практика ончыкта: комсомолын южо организацийлаштыже комсомольский погынымашым, актив погынымашым, райком, горком да обком-шамычын пленумыштым жапыштыже погынымаш нерген ВЛКСМ уставын требованийжым пудыртат. ВЛКСМ ЦК-н пленумжо актив погынымаш ден пленумым систематически погаш обязатлен. Нине погынымаш-шамыч, рӱжгымаш ден лӱшкымаш деч посна, комсомолец-шамычым большевистски воспитатлыше обстановкышто эртышаш. Райком пленум, райком бюро, горком пленум член лияш—тиде званийым велэ нумалыштмаш огыл, а кажне кечын порученийшамычым тыршен шукташ, организаций дене вуйлаташ, тудлан полшаш.

Комсомольский аппаратын вийже — комсомолец-шамычын шкеныштын активностьыштышт, организованностьыштышт, инициативыштышт. Тудо аппарат сай, кудо комсомольский организаций-шамычын пашаштышт кумда массым шупшеш, кудо нунын ден тӱжем шӱртӧ дене кылдалтын. Шке пашажым ВЛКСМ ЦК XI пленумын указанийже-шамыч негызеш перестроитлен, ленинско-сталинский комсомол большевистский партийлан социалистический строительствын чыла фронтлаштыжат эше активнырак, эше чотырак полшаш тӱҥалеш. ВЛКСМ Центральный Комитет XI пленумын пунчалже-шамычым кажне комсомолецлан, кажне активистлан келгын умылтараш, нине пунчал-шамычым большевистски илышыш пуртышаш верч пижаш задача шога.

(„Комсомольская Правдан“ 4 июльысо ончыл статьяже).

Комсомольский актив дене пашам саемдыме да комсомольский аппаратым перестроитлыме нерген

ВЛКСМ ЦК XI пленумын пунчалже

ВЛКСМ ЦК пленум палемда: ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамычым шуктен, комсомольский организаций-шамыч чыла государственный да озанлык пашаштат утларак активно участвоватлаш тӱҥалыныт. Труд производительностьым умбакыжат нӧлталшаш верч кучедалмаште, кумышо пятилеткын кугу стройкыжо-шамычым ыштымаште, ял озанлык вопрос дене ВКП(б) ЦК-ын пунчалже-шамычым илышыш пуртен шогымаште, шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлымашлан ямдылалтме да эртарымаште комсомольский организаций-шамычын участвоватлымышт дене практический пашаште кушшо комсомольский активын шуко у кадрже-шамыч лектыныт.

Тиде жапыштак ВЛКСМ ЦК пленум устанавливатла: комсомол комитет-шамыч комсомол член-шамычым кажне кечын ыштыме практический пашашке але пеш начар шупшын шогат. Комсомольский комитет-шамыч порученийым шуктымаште комсомолец-шамычлан чӱчкыдынак полшым пуэн огыт шого. Порученийым чынжымак шуктен толмашым проверятлымаш уке. Комсомольский активист-шамычлан пуалтше заданий-шамыч чӱчкыдын формальный да случайный характеран улыт.

Тыгай положенийым йӧршеш чыташ огеш лий, кунам комсомольский организаций-шамычын руководительышт комсомолец-шамыч дене пырля лиймашыштым комсомольский погынымаш да посна комсомолец-шамычым комитетышке ӱжмаш дене ограничиватлалтын, молодежьын общежитийлаштышт, молодежьын каныме верлаштыже, клублаште, стадионлаште, массовый гулянийыште огыт лий, тидын дене комсомолец-шамыч масса деч ойырлен шогат.

Пытартыш жапыште ВЛКСМ радам комсомолын чыла пашаштыжат активнын участвоватлаш желатлыше ончыл молодежь дене ятыр ешаралтын. Тиде желанийым шуктышаш да ВЛКСМ-ын у членже-шамычым практический пашаш воспитыватлышаш олмеш комсомолын шуко комитетше-шамыч организацийыште активный пашашке у комсомолец-шамычым огыт шупш, нуно тидын годым пуйто у комсомолец-шамычын опытышт уке да комсомольский стажышт изи маныт.

Тыгай положенийым чыташ огеш лий, кунам комсомольский руководитель-шамыч организацийын илышыштыже, комсомолец-шамычым воспитатлымаште кугу значенийым иметлыше комсомольский актив ден пленум-шамычым регулярно погаш кӱлмӧ нерген мондат, а чыла пашам комитетласе заседаний ден совещаний-шамыч дене гына эртарат.

Активын погынымашыже-шамыч шуэн эртаралтыт да правило семын, кӱшылсӧ комитет-шамычын указанийышт почеш гына погалтыт. Райком, горком-шамыч шкешт активын погынымашыжым регулярно погымашым огыт эскере. Нине погынымашлаште организацийын пашажын таче кечысе вопросшо-шамыч обсуждатлалтышт манын, огыт тырше. Актив-шамычын погынымашлашкышт комсомолец-шамычын постоянный ограниченный кругшо гына ӱжалтеш. Тыгай факт-шамычат улыт, кунам организаций пашан вопрос-шамычым деловой обсуждатлымаш парадность дене да шумиха дене подменятлалтеш, тидыже активым большевистски воспитатлаш мешая.

Райком, горком, обком-шамычын пленумыштым регулярно погымо нерген ВЛКСМ уставын требованийже чӱчкыдын нарушатлалтеш, тидыже нунын рольыштым волта да комсомолын руководящий органже-шамычым комсомольский масса-шамыч деч торен шогымашке конда.

Руководящий комсомольский орган-шамычын комсомолец-шамыч масса дене кумдан кылдалт шогымашыштлан руководящий комсомольский орган-шамычын аппаратыштын утыж дене овартыме штатышт мешая.

Райком, горком-шамыч почти пӱтынь пашам платный комсомольский пашаеҥ-шамыч вий дене гына шукташ тыршат. Шуко обком, горком, райком-шамыч первичный организацийлаште моло паша деч утарыме пашаеҥ-шамычым ВЛКСМ ЦК-ын разрешенийже деч посна вводитлат. Ятыр комсомольский организацийлаште пытартыш жап марте тыгай извращениат лиеден: комсомольский порученийшамычым (лекций, доклад, консультаций-шамычым эртарымаш да тулеч молат) шуктымылан оксам тӱленыт.

Руководящий комсомольский орган-шамычын аппаратше кажне кечын вуйлатымаште кугу значенийым иметла. Комсомольский организаций-шамыч комсомольский аппаратым оачыкыжат пеҥгыдемдаш обязан улыт. Тидлан эн первояк руководящий комсомольский орган-шамычын пашаштым перестроитлаш, нуным первичный организаций-шамыч дек лишемдаш кӱлеш. Руководящий комсомольский орган-шамыч молодежь масса-шамыч дене чак кылдалтшаш, кадр-шамыч дене конкретный вуйлатымашым да шуктымашым проверятлымашым обеспечитлышаш да пӱтынь шке пашаштым кумда активын вийже-шамыч дене ыштен шогышаш улыт. Комсомолышто шуко актив улмо годым руководящий комсомольский орган-шамычлан моло паша деч утарыме пашаеҥ-шамыч кугу штатым кучаш кӱлешыже уке.

Умбакыже комсомолын пӱтынь пашажым саемдышашлан да кӱшнӧ ончыктымо организационный ситыдымаш-шамычым пытарышашлан лийын ВЛКСМ ЦК пленум пунчалеш:

1. Комсомольский организаций-шамычын пӱтынь пашашкышт комсомолец-шамычын кумда массыштым шупшмашым комсомолын эн важный задачыжлан шотлаш.

Руководящий комсомольский орган-шамычын пашашт тӱҥ шотышто пӱтынь пашаш кумда комсомольский активым шупшын шогымашеш ышталтшаш манын, установитлаш. Тидлан лийын руководящий комсомольский орган-шамыч аппаратласе платный пашаеҥ-шамычым шагал гын кок пачаш шагалемдаш.

Комсомольский пашаеҥ-шамычым предприятий ден учреждений-шамыч счетеш кучымашым йӧршеш чараш.

2. ВЛКСМ райком ден горкомлаште отдел-шамычым пытараш. Руководящий комсомольский орган-шамычын пашашкышт кумда активым шупшашлан райком ден горкомлаште агитационно-пропагандистский паша шотышто, школьный молодежь ден пионер-шамыч коклаште паша шотышто, военно-физкультурный паша шотышто, культурно-массовый паша шотышто комиссий-шамычым ышташ.

Комиссий-шамыч комсомол райком, горком-шамычын вуйлатымышт почеш пашам ыштышаш улыт. Комиссийын составыштыже 7—10 активный комсомолец лийшаш. Комиссий член-шамычым ВЛКСМ райком, горком бюрон, а комиссий председательым — райком, горком пленумын утвердитлымашым установитлаш.

Райкомлаште, горкомлаште райкомын, горкомын моло паша деч утарыме секретарьышт деч посна, шке обязанностьшо-шамычым паша жапыште огыл шуктен шогышо, моло паша деч утарыме, секретарьын эше ик-кок заместительжым иметлаш целесообразныйлан шотлаш.

Райком, горком бюрон членже-шамыч бюрон пунчалже почеш райкомышто, горкомышто паша ыштыдыме жапыште черет дене дежуритлышаш, комсомолец-шамычым нунын вопросыштым разрешитлышашлан приниматлышаш да тыгак текущий пашамат шуктен шогышаш улыт.

3. Государственный да озанлык строительствыште участвоватлыме шотышто комсомольский организаций-шамычын конкретный мероприятийыштым эртарышашлан райком, горком-шамыч временный комиссий-шамычым ыштен кертыт.

4. Чыла пашашкат: лекций, доклад, беседа-шамычым эртарымашке, бюрошто, пленумлаште да актив погынымашлаште обсуждатлышаш вопрос-шамычым ямдылымашке; решений-шамычым шуктымашым проверятлымашке; первичный организаций-шамычлан полшымашке да тулеч моло пашашкат комсомольский активым кумдан шупшаш райком, горком, обком, крайком-шамычым да союзный республикласе комсомол ЦК-шамычым обязатлаш. Комсомолец-шамычын порученийым шуктен толмыштым эреак проверятлен шогаш, нунылан тиде пашаште кече еда полшаш.

5. Пленум ден комсомольский погынымашым погымо шотышто ВЛКСМ уставым да комсомолец-шамычын праваштым нарушатлыме чыташ лийдыме практикым пытараш райком, горком, обком, крайком-шамычым да союзный республикласе комсомол ЦК-шамычым обязатлаш.

Комсомольский активын погынымашыжым систематически погаш райком, горком, обком, крайком-шамыч ден союзный республикласе комсомол ЦК-шамычым обязатлаш. Погынымаште ончышаш паша радам комсомолец-шамычын мненийыштым шотыш налын составитлалтшаш да комсомольский организацийын пашажын таче кечысе вопросшо-шамычым отражатлышаш.

Актив погынымаш комсомолец-шамычым большевистски воспитатлымашым обеспечиватлыше обстановкышто, парадность да шумиха деч посна эртышаш.

6. Тӱрлӧ заседанийлаште, совещанийлаште участвоватлашлан да комсомольский порученийым шуктен шогашлан комсомолец-шамычым производственный паша деч кӱрлмашым чараш. Комсомольский организацийыш комсомолец-шамычлан шке вопросышт дене паша жапыште огыл толмашыштым обеспечитлышашлан да пӱтынь комсомольский пашам тиде пашаште рядовой комсомолец-шамыч кумдан участвоватлен кертышт манын, райком, горком-шамычын пӱтынь пашаштым (комсомолец-шамычым приниматлымаш, бюро заседаний, комиссий да тулеч молат) тӱҥ шотышто кас жапыш кусараш.

7. Комсомольский руководитель-шамычын обязанностьышкышт молодежьын паша ыштыме предприятийлашке, колхозлашке, учреждениилашке, да тыгак клублашке, стадионлашке, молодежьын общежитийлашке эреак коштмашыштым пурташ, тыге нунын комсомолец-шамыч масса дене эреак пырля лиймашыштым обеспечитлаш.

Марийский АССР Килемарский районын административно-территориальный составшым пеҥгыдемдыме нерген

РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Горно-Марийский район гыч ойырымо Больше-Ломбенурский, Больше-Кибеевский, Больше-Шурдугужский, Васеневский, Кумьинский, Нежвурский ден Широкундышский, да Йошкар-Олинский район гыч ойырымо Аргамчинский сельсовет-шамыч состав дене Килемарский районым пеҥгыдемдыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын пунчалжым пеҥгыдемдаш.

РСФСР Верховный Совет Президиум Председатель— А. БАДАЕВ.

РСФСР Верховный Совет Президиум Секретарь— П. БАХМУРОВ.

Москва, 1940 ий 26 июнь.

Увертарымаш

12 июльышто 7 шагат кастене Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже (Совет пӧрт, 2-шо этаж) оласе комсомольский активын погынымашыже лиеш.

Ончышаш паша: ВЛКСМ ЦК XI пленумын итогшо.

Докладчик ВЛКСМ Маробком секретарь Щербаков йолташ.

Погынымашыш пропуск да комсомольский билет дене пурталтыт.

ВЛКСМ горком.

У ШУРНЫМ ПОГАШЛАН БОЛЬШЕВИСТСКИ ЯМДЫЛАЛТАШ

Колхоз-шамычын, машинно-тракторный станций-шамычын да заготовительный организаций-шамычын кӱкшӧ лектышан шурным кӱчык жапыште поген налаш ямдылалтмыштым тергашлан „Марийская Правда“, „Марий Коммун“, „Рвезе Коммунист“ газета редакций-шамыч да ВЛКСМ Обком тергымаш рейдым эртарат.

Шурным поген налашлан ямдылалтмым тергашлан районлаште рейдовый бригада-шамычым организоватлыме. Нине бригада-шамыч колхоз-шамычын шурно погаш ямдылалтмыштым терген налын редакцийышке тыге возат:

„Монан марий“ колхоз (Йошкар-Олинский район) шурным поген налаш тӱрыс ямдылалт шуын. 4 тӱредме машинам ремонтироватлыме, мешак-шамычым тӱрыс ямдылыме, комбайн гыч шурным шупшыкташ кок ящикым ыштыме, склад-шамычым дезинфексироватлыме, зерно-сушилкым, шийме да пуалтыме машина-шамычым ремонтироватлыме, орва-шамыч ямде улыт. Государствылан шурным шупшыкташлан посна звеном организоватлыме.

Тидын дене пырля рейдовый бригада-шамыч колхоз-шамычын уборкылан начар ямдылалтмыштымат тӱжваке луктыныт да нунылан практический полышым пуат.

„Первый май“ да „Ушем ял“ колхозлаште тӱредме машина, логрейка-шамыч ямде огыл ыле. Тиде нерген бригада кажне колхозник деке шуктен, тидым кӱчык жапыште ыштен шукташлан пӱтынь колхозникым да комсомолец-шамычым мобилизоватлен.

Тидын семынак „Йошкар Октябрь“, „Кожланур“ колхоз-шамыч (Сернурский район) шурным поген налашлан нимынярат ямдылалтын огытыл. Тиде шотышто комсомольский организаций-шамыч да нунын секретрьышт Федотов ден Тимофеев йолташмыт нимомат ыштен огытыл.

Шурно погымашым большевистски эртарымашке чыла колхозный массым шупшман.

Комсомольский актив дене пашам саемдыме да комсомольский аппаратым перестроитлыме нерген

ВЛКСМ ЦК XI пленумеш ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. МИХАЙЛОВ йолташын докладше

Масса дене кыл кучымаш—большевистский вуйлатымашын сеҥалтдымашыжын сравочшо

Йолташ-шамыч! Комсомольский актив дене пашам саемдымаш да комсомольский аппаратым перестроитлымаш комсомолын ончыкыласе чыла деятельностьшылан пеш кугу значенийым иметлат. Тыште, конечно, формальный перестройка нерген огыл кутыралтеш, кунам ӱстел-шамычым вашталтыл шындымаш дене да начальствын кабинетше-шамычым вашталтымаш дене гына ограничиватлалтыт, — молодежь дене мемнан кыл кучымашнам ончыкыла эше вияндымашке, комсомольский пашашке комсомолец-шамычын кумда массыжым шупшмашке, чыла государственный да озанлык деятельностьышто комсомолын утларак активнын участвоватлымашкыже, мемнан организацийын идейностьшым, боеспособностьшым, дисциплинированностьшым нӧлтымашке кӱлешынак виктарыме перестройка нерген кутыралтеш.

Ленин ден Сталин масса дене кыл кучымашын решающий значенийжым эреак акленыт да большевистский вуйлатымашын сеҥалтдымашыжын сравочшо тыште гына, манын туныктеныт. В. И. Ленин эше 1912 ийыштак возен: „Пашазе средаште чыла мо лийын шогымым вуйлатен мошташлан, чыла вере пурен мошташ кӱлеш, пеш шукыжым палаш кӱлеш, чыла пурымо верым палыман да т. м. да т. м.“

Ленин да Сталин массын куатлевийжылан мучашдымын ӱшаненыт. Калыкыште нуно творческий инициативын нигунам пытыдыме памашыжым, возможностьын пеш поян памашыжым ужыныт. „Кӧ калыклан ӱшана, кӧ живой народный творчествын памашышкыже пура, тудо гына сеҥа да властьым шке кидыштыже кучен шога“,—манын 1917 ий ноябрьыште ВЦИК заседанийыште Ленин кутырен.

Партий ден масса кокласе кыл кучымашын значенийжылан пеш чапле определенийым 1937 ий 5 мартыште ВКП(б) ЦК Пленумышто Сталин йолташ пуэн.

„Масса дене кыл кучымаш,—манын Сталин йолташ,—тиде кылым пеҥгыдемдымаш, массын йӱкшым колышташлан ямде улмаш,—большевистский вуйлатымашын вийже да сеҥалтдымашыже теве мошто улеш.

Правило гаяк признатлаш лиеш, большевик-шамыч калыкын кумда массыже дене кыл кучымашым аралат гын, нуно сеҥалтдыме лийыт.“

Большевистский партийын чыла историйже, Сталинский Центральный Комитетын пашаже кумда масса дене кыл кучымашым кече еда пеҥгыдемдаш, масса деч тунемаш, нунын йӱкыштым колышташ мемнам туныктат.

Ленинско-Сталинский комсомол шемер молодежьын массыже дене чотак кылдалтын, тудын эн сай представительже - шамычым шке радамышкыже чумыра. Большевистский партийын вуйлатымаштыже, масса дене пеҥгыде кыл кучымаште—комсомолын идейный сплоченностьшын, организованностьшын да вийжын памашыже.

Пытартыш кок ий коклаште, 1938 ий 1 январь гыч 1940 ий 1 январь марте, комсомол кок гана деч утла кушкын—4.947 тӱжем еҥ гыч 10.223 тӱжем еҥ марте. Тиде жапыште 104.843 у первичный организацийлам создатлыме. 1940 ий 1 январьлан комсомол чылаже 328.315 первичный организацийым шотлен.

Комсомол элын чыла озанлык да политический илышыштыже участвоватла. Теве икмыняр факт-шамыч: шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлаш ямдылалтмаште кок миллионат пелэ комсомолец-шамыч активно участвоватленыт. Кумышо пятилеткын эн кугу стройкылашкыже ик ийыште гына шӱдӧ тӱжем деч утла комсомолец-шамыч толыныт. Всесоюзный ял озанлык выставкын 350.000 участникше кокла гыч 150.000 еҥже — молодежьын представительже-шамыч. Ятыр комсомолец-шамычым тӱрлӧ участкылашке выдвигатлыме. ВКП(б) XVIII с'езд деч вара партийный пашашке 54 областьлаште гына 7 тӱжем утла комсомолецым выдвигатлыме, комсомольский аппаратыш—57 тӱжем деч утла, Советский пашашке—132 тӱжем деч утла.

Партийын XVIII с'ездшын решенийже-шамыч основеш комсомол деч йодмаш утларак кугемын. Чыла государственный да озанлык деятельностьышто эшеат утларак активнын участвоватлаш мемнан ончыланна большевистский партий задачым шынден. Тиде задачым успешно илышыш пурташлан чыла комсомолец - шамычым активный пашашке шупшаш кӱлеш, комсомол ден молодежь кокласе кыл кучымашым ончыкылаже эшеат кугемдаш да пеҥгыдемдаш кӱлеш, мемнан кече еда гына огыл, а час еда кушшо у активым писынрак выдвигатлаш кӱлеш.

Тиде эн кӱлешан да решающий задачым илышыш пуртымаште мемнан серьезный ситыдымаш-шамычна уло, ме нуным большевистски тӧрлатен колтышаш улына.

Комсомолец-шамычын кумда массыштым активный пашашке шупшаш

Аппаратлан большевистский партий пеш кугу значенийым пуа. „Партийный аппарат ден партийный масса, — ойла Сталин йолташ, — ик пӱтыньым составитлат, партийный аппарат партийын руководящий элементшым тӱрысынек олицетворятла, партийный аппарат шке кӧргыштыжӧ пролетариатын эн сай еҥже-шамычым куча — тышечын партий исходитла“.

Большевистский партийный аппарат масса дене кӱрылтдымашын кылдалтмашын, принципиальностьын, четкостьын, деловитостьын, организованностьын примерже улеш. Мемнан задачына — руководящий комсомольский орган-шамычын аппаратыштым чыла тӱрлынат пеҥгыдемдаш, тудын авторитетше ончыкшымат пеҥгыдемдаш шуаш, молодежьын массыже дене кыл кучымашым виянгдаш.

Мемнан руководящий комсомольский органлаште улшо порядок, нунын ончылан шындыме требований - шамычлан эше огеш отвечатле. Мемнан комсомол комитет-шамычын эн кугу ситыдымашышт тыште: нуно комсомольский масса дене начар кылдалтыныт.

Мый ойленам ыле: местный Советлашке сайлаш ямдылалтме годым кок миллионат пеле комсомолец участвоватленыт. Нунын кокла гыч шукышт тиде пашаште кушкыныт, опытым налыныт. Но мемнан обком-шамыч кокла гыч могайже нине еҥ-шамычым пеҥгыдемденам, кушто нуно пашам ыштат да кузе ыштат палем, манын, моктанен кертеш, нунылан ончыкыла кушкашышт могай обком полшен? Лӱдам, тидын нерген ойлен кертше йолташ-шамычым шагал муаш лиеш.

Ме комсомолыш шуко молодежьым пуртена. Но ончет гын, комсомолыш угыч пуртымо-шамыч южгынам билетым огыт нал. Горький оласе Автозаводский комсомол райкомышто 1939 ийыште 86 комсомолец-шамыч комсомольский билетым налын огытыл. 1940 ийыште 196 у комсомолец-шамыч комсомольский билетым налдеак автозавод гыч каеныт. Киевский областьысе Чернобыльский районышто угыч пуртымо 50 комсомолец-шамыч билетым налын огытыл. Нине факт-шамыч шкет огыт ул. Коеш: мемнан южо комсомольский организацийна-шамыч у комсомолец-шамычым активный пашашке огыт шупш, нунын ончыклык судьбаштым огыт ончо.

Пале: комсомольский документ-шамычым вашталтымаш чытыдымашын шуялтын. Комсомольский документ-шамычым вашталтымашке пурен, ятыр комсомольский организаций-шамыч шканышт вучыдымаш открытийым ыштеныт. Ик случай годым пале лийын: пеш ожнак вес организацийыш кайше комсомолец учетышто шотлалтын. Вес ганаже—комсомол комитетыш комсомолец толын, кудым „организацийыште уке улшо“ семын ожнак удыралыныт. Куандарыше рапорт возымашат лийын: „тунар-тунар комсомолец - шамычым кычал мумо да пашашке привлекатлыме“, тидым шканышт пале заслугыш шынденыт. Но вет нине комсомолец-шамыч нигунамат йомын огытыл. „Кычал мумо-шамыч“ кокла гыч шукышт—стахановец-шамыч, коллективын йӧратыме чапле общественникше-шамыч улыт. Комсомол комитет-шамыч канцелярский путанчык коклан нине еҥ-шамычым тудлан йомдареныт: организацийын членже дене нунын большевистский чуткостьышт да вниманийышт огеш сите. Кумдаҥше штат-шамычат комсомольский аппарат-шамычын пашашкышт отрицательно влиятленыт. Комсомол член-шамычын активный пашашт южгынам платный аппаратын пашаже денат вашталталтыныт. Кумда штат-шамыч пашашке у кадрым шупшмаште чараклат, кадр кушмашым да выдвигатлымашым чараклат. Чыла тиде комсомолец-шамычым воспитатлымаште зиянлын отражатлалтеш, массовый самодеятельный организаций гай улшо комсомолын тӱҥ принципшылан противоречатла.

Аппаратым сократитлыме марте комсомольский организацийлаште 45.580 платный пашаеҥ-шамыч шотлалтыныт комсомол. Обком секретарь-шамыч дене мутланымеке да тиде вопросым ВЛКСМ Центральный Комитетыште обсудитлымеке, комсомольский организаций-шамычын аппаратыштым 65 процентлан сократитлаш ме решитлышна.

Тиде технический мера огыл, тиде мемнан пашаште кугу ситыдымашым пытараш, пашам ончык колташ комсомолец-шамычын способный массыштым пашашке шупшашлан направитлыме серьезный мероприятий улеш.

Комсомольский активым кумдан шупшын, ме шкенан комитет-шамычын влиянийыштым тӱжем гана кугемдена. Руководящий комсомольский орган-шамычын аппарат— тиде лу дене утаралтше пашаеҥ да лу тӱжем дене активист. Тудо комитет гына сай, кудо масса дене тӱжем шӱртӧ дене кылдалтын, нунын деч вийым налеш, рядовой комсомолец-шамычын инициативыштым поддерживатла. Тыште гына тудын вийже: активностьышто, организованностьышто, организацийын пашаштыже активный участийым приниматлен кертмаш— комсомолец - шамычын инициативыштышт. Пленумлан мый 1925 ий апрельыште РКП(б) ЦК оргбюрон заседанийыштыже Сталин йолташын выступленийжым ойлынем. Сталин йолташ тунам ойлен:

„Ойлат: комсомолышто ялысе комсомольский ячейкын секретарьышт гына 27.000 еҥ наре шотлалтеш. Ойлат: ячейка-шамычын секретарьышт деч посна, эше активный пашаеҥ-шамыч— коперацийлаште, советлаште, крестком лаште, культурный учреждений лаште да моло вереат комсомолец-шамыч улыт. Ойлат: чыла тиде пырля 100.000 деч шагал огыл комсомолын ялысе активше пушаш. Чыла тиде чын мо—ойлаш нелэ. Но тиде чыла чын гын, ойлышаш улам: тудым моштен использоватлыме годым тиде актив чудесалан способный улшо кугу вийым составитлен кертеш. Кызытсе жапыште ялыште партий шагал количестван актив дене располагатла. Садлан тиде обстоятельство пеш кӱлешан.“

Тидын деч вара комсомолышто ятыр вашталтын. Мемнан организацийыште лу миллион утла еҥ шотлалтеш. Советыш сайлаш ямдылалтмаште комсомолец-шамычын участвоватлымышт нерген ойлышым. Ферганский канал ыштымаште да моло вереат участвоватлыше 73 тӱжем комсомолец ден самырык колхозник-шамыч нерген мый эше ойлен кертам ыле. Политический ден хозяйственный кампанийлаште молодежьын активный участийже шкет факт гына огыл.

Тидын почеш йодылтеш: тыгай молодежь, тыгай чапле комсомолец-шамыч молан шке союзыштышт активно пашам ыштен огыт керт?

Комсомольский пашашке шӱдӧ тӱжем активист-шамычым лӱддеак шӱкалман.

Комсомолышто тыгай еҥ-шамычым утыж денат муаш лиеш. Нуно активно пашам ыштышт манын, кадрым аклаш, йӧраташ кӱлеш, нуным йӧратен кушташ кӱлеш да ончычак комсомол комитетласе канцелярско-бюрократический порядоклан мучашым ыштыман.

Мемнан обком, крайком, горком да райком-шамыч чӱчкыдын вес линийым кучат. Нунылан ончыл верыште—платный пашаеҥ-шамыч штат. Комсомольский активым нуно огыт пале да шукыж годым иземдымаш дене относитлат.

Штат кугеммаш кушко шумо нерген почетный комсомольский обязанностьым— пропагандистский пашам шуктымашлан—лекций лудмашлан, консультаций-шамычлан оксам тӱлаш тӱҥалыныт. Киевский комсомол обком ик лекторийланак 45.192 теҥгем пытарен. Нине средство гыч лекций да доклад дене выступатлыше-шамычланат тӱленыт. Лекций ден доклад лудмашеш обкомлан шканже тӱлашыже намыс лийынат, оксам лекцийын текущий счетышкыжо кусареныт, оксам тушеч налаш тӱҥалыныт. Лекцийым лудмылан Одесский обкомыштат тӱленыт.

Тыгай случай-шамыч моло обкомлаштат верым муыныт. Пашаже финансыште огыл, чыла тиде активым пужа, нуным йоҥлыш воспитатла. Организацийыште пашам ыштымылан, комсомолын кровный обязанностьшым шуктымылан кузе оксам тӱлаш лиеш? Партийыште пропагандистский пашам ышташ почетный пашалан шотленыт да шотлат, а мемнан дене тидлан оксам тӱлат.

Мемнан ятыр пашаеҥна-шамыч, комсомольский организаций-шамычын южо промахышт ден ситыдымашышт эн ончычак штат изилан кӧра лийыныт, манашат тоштыт. Областной комитет шамыч, инструкторым, завым, замым пуза манын, кызыт мартеат шке пунчалыштым колтат. Ик тыгай „творческий запискым“ Дагестанский обком секретарь Муртузалиев йолташ колтен. Тудо шукак огыл, шагалак огыл — машинка дене печатлыме кум страницам налын. Тиде записка Дагестанысе чыла промышленностьым возыма гыч тӱҥалын, Дагестанысе промышленностьын ончыкылык виянгмашыже ончыкталтын. Тугак палемдыме, пуйто Дербент воктен пӱртӱс газын месторожденийже уло, тудым шушаш ийлаште использоватлаш ончыктымо, а тидын дене пырля, обкомлан эше ик инструктор кӱлеш... (**Воштылмаш**).

Тений ме штатым кугемдыме нерген 103 решенийым налынна. Туге гынат ончалына, обком-шамычын штатым кугемдаш тыршымышт годым актив дене мо лиеш.

Ростовысо Сталинский райкомышто 15 внештатный инструкторым утвердитлыме, но вич тылзе лиеш нунын кокла гыч иктат пашам огыт ыште. Внештатный инструктор Утимишев йолташ ойла: „Тиде ийын январь гыч шке цехыштем кок конфликтым гына терген налынам. Тылеч посна райком мыланем нимогай порученийымат пуэн огыл. инструктироватлене нат огыл. Инструктивный совещанийым погаш лийыч, но поген огытыл.

Внештатный инструкторлан утвердитлыме деч вара мыйым райкомыш ӱжыктен огытыл, да, очыни, мыйын нергенем йӧршын мондельныт“.

Внештатный инструктор-шамыч манмым велэ огыл пашашке огыт шупш. Пленум член-шамычат, организацийын руководящий составше, кажне кечысе практический пашаште огыт участвоватле. Нунын чыла деятельностьышт пленумышто лиймашке велэ шуэш, тудыжат комсомолын уставыштыже установитлыме срокым нарушатлен, шуэн погалтеш. Харьковский область Двуречанский районышто кодшо ийыштак лийше первый организационный заседаний деч вара, пленум член-шамычым ик ганат поген огытыл, да ик ганат нунылан нимогай порученийымат пуэн огытыл. Тацинский райкомын (Ростовский область) 17 пленум членже гыч иктыжат бюрон членже-шамыч деч посна, райкомын пашаштыже участийым огыт приниматле. Тыште паша тушкак шуын: ик пленумышто пленум член-шамыч толын огытылат, заседаний кӱрылтын.

Тиде семынак первичный организацийлаштат чыла комсомолец-шамычым активный пашашке огыт шупш, а шукырак освобожденный пашаеҥ-шамычым шындаш тыршат. Южгынам, тидым шылтен, нуным предприятий счет дене кучат.

Ярославский городской организацийыште Резино - Комбинатский районышто 9 еҥ комсомол комитетын освобожденный секретарьжылан ыштат. Нунылан предприятий счет дене тӱлат. Освобожденный секретарь ТЭЦ-ыште уло, кушто 98 комсомолец, але жилищно-коммунальный отделыште, кушто 40 комсомолец; регенераторный заводышто, тыгак 40 комсомолец да молат. Ярославльын тиде районыштыжо чылаже 5 тӱжем комсомолецлан эн утларакше платный комсомольский пашаеҥ шотлалтыныт. Тыгай факт-шамычым, кунам комсомольский пашаеҥ-шамыч государство счет дене илат, Москваште, Ленинградыште, Харьковышто, Киевыште да моло олалаштат вашлияш лиеш.

Кумда штат, платный пашаеҥ-шамычым шындымаш, руководитель-шамычым молодежь деч авыра, организацийын илышыштыже активный участийым приниматлашлан тудлан мешая. Садлан рядовой комсомолец-шамыч тыгай порядоклан чот вурсат. Вот, мутлан, тидын нерген Горьковский автозаводысо колесный цехын рядовой комсомолкаже Бугрова йолташ теве мом ойла:

„Мемнан заводышто цеховый организаций-шамычын секретарьышт освобожденный платный пашаеҥ-шамыч ыльыч. Райком нине еҥ-шамычым производствышто специалистлан шотлыш, завод деч пашадарым налышт манын тыршен. Нине еҥ-шамыч чынжымак гын первичный организаций-шамычын секретарьышт лийыныт. Цехышке тыгай у секретарь - шамыч кунам шоненыт, тунам толыныт, паша жапыште райкомын заседанийлаштыже шинченыт да кажне комсомолец-шамыч шукташ обязан улмо организационный пашам шуктеныт. Тиде рядовой комсомолец-шамыч коклаште шке обязанностьшо деке йоҥлыш отношенийым шочыктен. Тыгай случай-шамычат лийыныт: кунам цехбюрон секретарьже посна комсомолец-шамычлан заданийым пуэн, тудо вашмутым налын:—Тый тидлан оксам налат, нал да шке ыште! Кызыт посна цехлаште освобожденный секретарь - шамыч ыштат. Да мо вара? Ожно бюрон помещенийыштыже кеч кунамат комсомолец-шамыч погыненыт, паша дене огыл толыныт, а так иктаж мом ойлаш. Кызыт тиде пытыш. Палат: паша жапыште комсомольский йодыш дене секретарь огеш мутлане да комнатшат петырыме. Обеденный перерыв годым да паша пытымеке гын, ме чыла йодышымат кӱлеш семын решатлена. Мемнан Автозаводский райком штатный активыш курсым налын. Тиде вредный линий. Комсомолышто чыла паша комсомолец-шамычын кумда самодеятельность принцип дене ышталтшаш. Тиде условий годым организацийыште илыш памаш гай шолаш тӱҥалеш“.

Хабаровск станцийын проводникше-шамыч Иванова ден Ларков йолташ возат:

„Шукерте огыл мемнам комсомолыш пуртышт. Ме секретарь Путилин йолташ деке обратитлалтна да порученийым пуаш йодна. Пассажирский отделенийсе молодежь кузе соревноватлымым терташ решитлышна. А Путилин мыланна ойла:—Тидым кузе ышташ те ода пале, те организацийыште у еҥ улыда. Мый шке чыла ыштем...—Да чын, кушко ит ончал—мемнан дене эре секретарь ышта. Тудо вечерым организоватла, стенгазетым луктеш, лекцийым ышта, молодежьын производственный пашажым терга. Южышт ойлат: тиде нормально,—вет Путилин оксам налеш. Но комсомолец-шамычлан ыштышышт мо кодеш? Лектеш: ме комсомолышто уна улына? Тыгай пашам корандыман“.

Вот рядовой комсомолец-шамычын шонымашышт. А южо райком-шамыч нине чын замечаний дене келшыме олмеш, южгынам комсомолец-шамычым вигак ваштареш лиймашышт годымат платный пашаеҥым пуртат.

Шукерте огыл ме „Рабочий металлист“ завод пеленсе комсомол комитетын секретарьже Смирнов йолташ деч письмам налынна. Райком тудлан освобожденный секретарь лияш кӱштен. Садлан тудо секретарь пашам производственный деятельность деч утаралтдеат ыштен кертам манын, тореш лийыч. Смирнов йолташ тудымат ончыктен: производственный деятельность гыч утарымаш тудлан чыла комсомолецым активный пашашке шупшаш мешая. Вара, ВЛКСМ Ярославский обком секретарь Батунов йолташын санкцийже почеш, райком шке деныже кок отделым чумырен да Смирновлан ставкым ыштен. 1 апрель гыч Смирнов йолташым заводышто паша гыч утареныт, тудо зарплатым райкомышто налеш.

„Мый пашам шуэн кодаш отказатлалтым,—воза Смирнов йолташ,—производство деч кӱрылтмаш мыйын авторитетем волта, манын шотлышым. Производствышто пашам ышташ тӱҥалам гын, мый дечем производственник-активист семын примерым налаш тӱҥалыт, комсомолец-шамычын активностьышт кушкеш, манын ончыктышым. Но райком секретарь шкенжын ыштыш, мыланем шыпланаш тӱкныш. Ынде, освобожденный секретарьлан тылзе утла ыштен, мый выводым ыштем: комсомолец-шамычын активностьышт лушка. ВЛКСМ комитет, цеховый комитет член-шамыч да групорг-шамыч шке вияш функцийыштым шукташ чарненыт. — Секретарь платный, тудо шке чыла ышта,— ойлат нуно. Оравашке ур пӧрдмӧ семын пӧрдаш логалеш,—кажнылан погынымаш нерген увертараш, групорг собранийым эртараш, тунеммашым терташ пионервожатый-шамыч дене пашам ышташ, а чынжымак—нунын верч да молат“.

Ме шотлена: Смирнов йолташ тиде йодышым жапыштыже шынден да организацийсе канцелярско-бюрократический пашалан тудо правильно ваштареш лийын. Смирнов йолташын письмажым обсуждатлен, ЦК тудым тӱрыс поддерживатлен да Батунов йолташлан тиде йодышым йоҥлыш решатлымым ончыктен. Раш, кумда штат-шамыч аппаратым рядовой член-шамыч деч кӱрылтмашке шуктат, заседательский путанчым шочыктат. Мемнан руководитель-шамыч ятыр вере кузе аппаратым пашаҥдаш, кӧм кушко командировкыш колташ, кӧлан решенийым, запискым, директивым возаш кӱшташ велэ тыршат... Чынжымак гын, кумда аппарат руководитель-шамычым актив деч авыра, илыше оперативный паша деч кӱрлеш, канцелярщина дене пашаҥдара.

Молотовскышто, горкомын предложенийже почеш, ВЛКСМ Кагановический райком бюро ныл кече заседатлен: комсомольский документ-шамычым вашталтыме нерген 55 организаций-шамычын отчетыштым иканаштак колыштмо. Тушто сочувствоватлаш гына, пожалуй, кодеш!

Теве вес пример. Ивановский обком чыла горком ден райком-шамычлан „Информационный материалым систематизироватлыме нерген схемым“ колтен. Схема почеш, комсомол обкомым 30 тӱрлӧ йодыш дене, организацийын кушмашыже гыч тӱҥалын, антирелигиозный, осоавиахим, МОПР, РОКК да моло паша нерген информироватлаш кӱшталтын. Комсомолын чумыр многообразийжым тыгай схемыш пурташ ты йӧршын бюрократический тыршымаш тидын гаяк вашмутым йодын. Гортеатрысе комсомольский организаций с'ездын решенийже-шамычым шуктымо нерген увертарен:

— С'ездын решенийже-шамыч шукталтыт, комсомольский организаций государственный ден озанлык вопрос-шамычым разрешитлымаште участвоватла.

Кокымшо йодышлан, комсомолец-шамычын авангардный рольышт нерген, тыгай вашмутым пумо:—Комсомольский организацийын рольжо молодежьын производствышто уло (**воштылмаш**). Стахановский движений нерген:—Комсомольский инициатива стахановский движенийыште уке, стахановский движений да стахановец-шамыч дене вуйлатымаш уке да молат.

Пале, „Систематизаций схема“ ден Ивановский областьыште молодежь коклаште начар шындыме политико-массовый паша дене— вияш да вигак кыл кучымаш. Первичный организацийын секретарьжылан кунам тудо, мыскынь, сводка ӱмбалне пӱжалтеш, кажне комсомолец нерген нуным пашашке шупшмо нерген кушто вара тудлан шоналташ (**воштылмаш**).

Мемнан комсомол комитет-ша-

Н. А. МИХАЙЛОВ йолташын ДОКЛАДШЫН МУЧАШЫЖЕ

мычнан комсомолец-шамычын кумда массышт дене начар кылдалтмышт нерген кадрым начар шинчымашат, молодежым выдвигатлаш лӱдмашат ойла. Райком актив дене кылдалтын огыл гын, кушечын тудлан кадрым палаш? Тидын дене мемнан кадр отдел-шамычнан ятыр ситыдымашышт умылтаралтыт; шуко вере нуно кӧм да кушко выдвигатлаш огыт пале. Тидын дене шуко пашаеҥ-шамыч верыштыштак кодыт, шоват. Мемнан дене ик постышто икмыняр ий дене ыштыше комсомольский руководитель-шамычым ужаш лиеш. Теве мутлан, Харьковский областьыште, а тиде, конечно, исключений огыл, —первичный организаций-шамычын 1.024 секретарьышт гыч 20 ий марте—165 еҥ, 21 гыч 26 ий марте—421, 27 гыч 30 ий марте— 357 да 30 ияш деч шонгырак—81 еҥ. Тӱҥ руководящий состав 20 гыч 30 ий марте.

Конечно, нине йолташ-шамыч кокла гыч шукышт-комсомолышто кушшо, чапле еҥ-шамыч. Нуно вес пашашке успех дене куснен кертыт ыле но тиде огеш лий. Молан? Горком ден райком-шамыч молодежым выдвигатлаш лӱдыт, нуно кадр-шамычым, шке активыштым огыт шинче, секретарьым кычалыт гын, обязательно кугу стажаным, заслуганым, чинаным кычалыт. Шполянский районышто (Киевский область) южо первичный организаций-шамычын секретарьышт 5—6 ий дене вашталтдеак ыштат. Шполянский МТС-ыште комсомолец Маламуж кумышо гана секретарьлан сайлалтын, а тудлан 31 ий. Тудым комсомольский паша гыч колташ жап, манын райком ончылан ятыр гана йодышым шынден. Тудлан вашмутлан ойлат:

— Тый пашам палет да эше ыштен кертат.

Аппаратын канцелярщина ден бюрократизмже пеш шуко решений-шамычым приниматлымашлан шижалтеш, кудын шуктымашыжым вара нигӧат огеш терге. Нине решений-шамычым шуктымашым кажне кечын организоватлыман, а тудлан кадр-шамыч кӱлыт, актив кӱлеш, решенийым шуктымаш годым нунылан опиратлалташ лийже. Туге гынат южо руководитель-шамыч шотлат: решенийым приниматлаш гына кӱлеш, а умбакыжым шкак кая. Решений нунын шонымаштышт — тыгай „чудо-кагаз", кудо кӱлеш кадрым шкеак кычалеш, илышыш пуртымашым шкак терга да чыла пашам ышта. Секретарьлан ыштыме паша нерген „чудо-кагазын" материалым кондымыжым гына вучаш кодеш.

Молодежь дене начар кылдалтше да нунын верчын „чудо-кагазын" ыштымыжым шып вучышо йолташ-шамычым мый примерлан конден кертам. Воронежский областьыште комсомольский документ-шамычым вашталтымаш установитлыме срок деч 10 тылзылан шуялтын. Жапым эртарен, решенийым шуктымаште еҥ-шамычын ответственностьым воспитатлаш кӱлмым монден, обком действоватлаш тӱҥалын. Кӱчык жапыштак районышко 9 директивым колтеныт. Январьыште вашталтымаш нерген докладым колташ письма дене кӱштеныт. Февральыште письма дене пырля, докладым колтымо нерген шиштарымашым колтеныт. Письма ден шиштарымаш почеш докладым колтыдымо райком-шамычын недисциплинированностьышт нерген районлашке эше радиограмма чоҥештен. Но тидат полшен огыл. Тунам 17 районлашке радиограмма почеш телефонограммым пуэныт. Мартыште отчетность ден письман формыжым ончыктен 40 районлашке эше ик директивым колтеныт.

Воронежский обком исключений огыл. Директив дечын могай пайда, кудын шукталтмашыжым нигӧат огеш терге. Бюрократизм ваштареш шогалшаш, тудым пытарышаш годым комсомольский пашаеҥ-шамыч шке пашаштышт бюрократический-формальный подходым молан чытат? Тыгай годым комсомольский пашаеҥ - шамыч масса деч ойырлалтше, массын йӱкшым колыштдымо да массылан опиратлалт моштыдымо бюрократ-шамыч деч нимо денат огыт ойырлалт.

Нине кугу ситыдымаш-шамычым кызытак тӧрлалтыман. Штат-шамычым сократитлымаш — тиде первый, пеш изи мера. Мемнан комитетна-шамыч масса дене чот кылдалтмым ыштен шуктыман, активым пашашке шупшман, аппарат кӧргыштӧ бюрократизм ден канцелярщиным пытарыман, обком ден райком-шамычым приниматлыме решений чотыштым чотак иземдыман.

Дисциплиным пеҥгыдемдаш, комсомольский организаций-шамычын боеспособностьыштым нӧлталаш

Партий чыла пашашкат большевистский партийность духым пурташ туныкта. Тиде качество-шамычым ме кажне комсомолецлан прививатлаш обязан улына.

Комсомол—добровольный организаций. Тудын радамышке пурымеке, молодежь шкеж дечын коммунизмын пашаже верч пеҥгыдын кучедалше - шамычым, выдержанный да виян еҥ-шамычым воспитыватлаш тырша. Комсомолец-шамыч раш палат, ВЛКСМ членын добровольностьшо огеш исключатлалт, а мӧнгешла, кӧртньӧ дисциплиным ышташ полша. Тидым комсомолын уставше палемда, кушто каласыме:

„Комсомол радамышке пуртымо, союзын программже ден уставшым признатлыше, тудын ик организацийыштыже ы ш т ы ш е, ВЛКСМ - ын чыла пунчалжылан подчинятлыше да членский взносым тӱлышӧ 15 ияш гыч 26 ияш марте кеч кӧат ВЛКСМ членлан шотлалтеш".

Сталин йолташын пумо да комсомолын X с'ездешыже приниматлыме членствын тиде формулировкаже кажне комсомолецым программым да комсомолын организационный принципшым формально гына огыл признатлаш, но нуным кече еда илышышке пуртен шогаш обязыватла.

Мый комсомол радамын кушмыжо нерген данный-шамычым ынде ончыктышым. Нуно комсомолын молодежь дене организационный кылже пеҥгыдемме, ВЛКСМ - ын авторитетше кушмо нерген ойлат. Эн тӱрлӧ таза стремленийже дене чапле молодежь комсомолышко пура. Тудо шке пеленсе кугу ямдылыме виймым, энергийжым наҥгая да тиде энергийым тӱрлӧ-тӱрлӧ мемнан творческий да созидательный пашаште проявитлаш желаний дене йӱла.

Молодежьын чыла нине запросшо да интересше-шамычым удовлетворитлаш, нуным правильно организоватлаш да общий пашат пайдажлан направитлаш комсомольский организаций-шамыч призван улыт. Ме тидым шуктен кертше улына, вет тӱняште ик элат молодежьлан творческий способностьшым ончыкташлан тыгай йӧным пуэн огыл, могайым мемнан родиныштына самырык тукымлан пумо.

Но, кузе тиде странно огыл, шагал огыл комсомолец-шамыч улыт-кудо мемнан влияний гыч каят, организаций-шамычын пашаштышт активно огыт участвоватле да огыт сеҥе, дисциплинированный кашакышке, естественно, пурталтын огыт керт.

Шуко годым, чылан огыл комсомолец-шамыч погынымашке огыт мий, манын руководитель-шамычна жаловатлалтыт. Тиде чын. Лиеда, погынымашлаште организаций-шамычын общий составышт гыч 40—50 процент гына лийыт. Шуэн огыл час, часат пелылан погынымаш-шамыч вараш кодын тӱҥалыт.

Молан нине лиедат? Тудлан, южгынамже комсомолец-шамычым погынымаш дене ме заинтересоватлен огына мошто, тудлан, шагал огыл комсомолец-шамыч шке организацийыштын кече едасе пашаштышт активный участийым огыт приниматле, комитетын руководительже-шамыч дене погынымашлаште гына вашлийыт. Ятыр годым комсомолец погынымаш-шамычын пашаштышт формально участвоватла, пала, кузе тудо приниматлыме решенийым шукташ тӱҥалеш, тудын могай предложенийже - шамыч шочыт, мо тудын шонымаштыже шушаш погынымаште, группышто обсудитлаш кӱлеш, эрла иктат огеш йод. Лиеда, комсомолец-шамыч погынымашла гыч садланак удовлетворитлалтде каят, волноватлыше йодышлан тушто нунылан вашмутым колаш огеш верешт, эреак огыл раш да пӱсӧ доклад лиеш. Шуэн огыл погынымаш-шамыч кӱшыл указаний почеш созыватлалтыт да аппаратно-бюрократический вопрос-шамычым обсуждатлат.

Вес шот, кунам молодежьлан лишыл, тудым волноватлыше вопрос-шамыч обсуждатлалтыт. Теве, мутлан, советский патриотизмлан посвятитлыме Кировский заводысо ик комсомольский погынымаш. Цехлаште тиде погынымашлан тылзе чоло ямдылалтыныт. Комсомольский актив специальный семинарым колыштын, вараже молодежь дене беседым эртарен. Теве мом тиде погынымаш нерген комсомолец-шамыч каласкалат:

„Ме кок арня ямдылалтын улына, литературым, газета-шамычым лудын улына, шкенан выступленийнам шонен улына. Погынымаш нерген чыла пашазе, цехласе интеллигенций-шамыч паленыт. Погынымаш шуын. Тушко 220 еҥ толын. Тӱрлӧ причина-шамыч дене ныл комсомолец гына толын огыл, но молодежь да илалше пашазе-шамыч шуко толыныт. Мемнан деке Советский Союзын Геройжо-шамыч Лаптев ден Пулькин йолташ-шамыч, экспедицийын начальникше Борисов йолташ толыныт. Нунын выступленийышт докладышке рашкыде иллюстраций лийыныт. Чылаже луатик еҥ выступатлен. Кажныштымат пеш чот колыштыныт, тудо лишыл, молодежьым волноватлыше вопрос-шамычым кынелтен. Погынымаш чыла молодежьын шинча ончылан-же организацийын авторитетшым нӧлтале. Тушто лийше самырык пашазе-шамыч Мурамштейн, Ильин, Столяров, Хабаров ВЛКСМ радамыш пурташлан йодмашым пуэныт.

Культура да быт нерген, йолташла келшен илыме нерген вопрос-шамычым обсуждатлыме погынымаш-шамычат интереснын эртеныт".

Тидын гыч вывод лектеш, комсомолец-шамычын дисциплинышт да активностьышт пӱтынек организацийын пашаже гыч зависитла, туддеч, кунар вопрос-шамыч политический пӱсын шындалтын, туддеч, кузе молодежьын настроенийже улавливатлалтеш, туддеч, пытартышлан, кунаре чыла актив, чыла комсомолец-шамыч организаций-шамычын пашаштышт участвоватлат.

Дисциплина, организованность комсомолец - шамычын чыла илышышкышт шыҥен пурышаш улыт. Комсомольский организаций - шамыч боевой единица, оперативный лийшаш улыт, партий ден правительствын кеч могай поручатлыме пашаштымат шуктышаш улыт. Но кажне комсомолец дене настойчивый, келге паша деч посна, еҥ-шамычым кече еда воспитатлыде тидым шукташ огеш лий.

Тыгай дисциплиным установитлаш кӱлеш, тидын годым комсомолец-шамычым ончыктымо часышке погашлан ик увертарымашат ситыше лийже.

Дисциплина мемнан комсомолец-шамычым волевой воспитанийышке виктарыме, шке организаций дене пеҥгыде сознательный отношений лийман. Комсомол—боевой организаций, советский молодежьын авангардше. Комсомольский дисциплина комсомолец-шамычым физический выносливый, пеҥгыде, лӱддымӧ еҥ-шамычым воспитатлымаште полшышаш. Тыгай дисциплина гына мыланна кӱлеш.

Кӱкшӧ дисциплинированностьыш шумаш, комсомолым чыла могырымат воспитатлыме дене пырля, мый военный да физкультурный паша шындыме нерген икмыняр замечанийым ыштенам. Тиде вопрос комсомолышто общий дисциплина дене ойыраш лийдымын, мемнан организаций-шамычын боеспособностьыштым нӧлталмаш дене кылдалтын. Комсомольский дисциплина да военно-физкультурный ямдылымаш ойыраш лийдыме улыт.

Мутат уке, ВКП(б) XVIII с'езд деч вара военно-физкультурный паша икмыняр саемын. Кунам родина верч кучедалмашке каяш верештын гын, комсомолец-шамыч шкеныштын мужественнный, опытан воин улмыштым, уло чоныштда шӱмышт дене большевистский партийлан, Сталин йолташлан преданный улмыштым ончыктышт.

Туге гынат ме шкенам лыпландарен огына керт. Мемнан задачына—Советский молодежьын мобилизационный ямде улмыжым кӱшкӧ да кӱшкӧ нӧлташ.

„Отечествым аралымаш СССР-ын кажне гражданинжын священный долгшо улеш",—СССР Конституцийын 133 статьяже ойла. Отечествым аралымаш—кажне комсомолецын священный долгшо, да тудо СССР-ым аралашлан чыла могырымат ямде лияш „Ворошиловский стрелок" да „Готов к труду и обороне" норма-шамычым сдатлыме жапыште гына огыл, а кече еда ямдылалтман. Теве молан, комсомолышто военно-физкультурный паша ятыр кумдан шарлен гынат, тиде шотышто серьезный ситыдымаш-шамычым тӱжвак лукман да кӱчык жапыште нуным тӧрлаташ, комсомольский дисциплиным эшеат кӱшкӧ нӧлташ кӱлеш.

Комсомолец-шамыч, руководящий комсомольский пашаеҥ-шамыч чыланак огыл комсомолын программжым шуктат, кушто ойлалтеш, эше Йошкар Армий радамышке пурымыжо деч ончычак тура лӱймашын искусствыжым да ик военный специальностьым овладеватлыже.

Военно-физкультурный пашаште эн тӱҥ ситыдымашыже тушто—але тудо эн кӱлешан, выносливый боецым ямдылымашым огеш обеспечиватле.

Осоавиахим стрелок-шамычым тугай условийыште ямдыла, кудо нигунарат военный обстановка гаят огыл. Осоавиахимовский кружоклаште заниматлыше-шамыч ятырже РККА-н уставшым огыт шинче, бойым шкеак наҥгаяш навыкым, маскировкым огыт иметле, картыште ориентироватлен огыт мошто, рукопашный бойын приемлан моткоч начар але йӧршешат огыт тунем.

Стрелок тирышке миен. Тудлан, укш ӱмбаке ынже воч манын, пушкыдын шарен ямдыленыт, лӱмын мишеньым волгалтарат. Инструктор пел час чоло тудын йыржге коштеш, изи йочам тӧрлатыме семын тӧрлатылеш: „Тыге тыланда каньыле огыл, тушто шупшеш..." Тиде теплица, оранжарей, а боевой условий-шамыч дек лишемше обстановка огыл. (**Залыште тарванылмаш**).

Пытартышлан, стрелок нормым сдатлен—да чыла, тудын нерген мондат. Тидын мӧнгӧ икмыняр жап гыч, изи шинчымашыжат, кудым налын, йомеш. Ешарыза тидын деке случай-шамычым, кунам начар стрелок-шамычлан „полшат", вес семынже, нунын олмеш нормым инструктор-шамыч сдатлат, кунам изи шинчымашлан оценкым кӱзыктат да „Ворошиловский стрелок" значок—тиде шинчаш койшо, шкендым шке ондалымаш гына. Значок нерген. Оборонный да физкультурный значок-шамычым ме коло чоло шотлен муын улына. Тиде утларак шуко огеш лий мо? Парадность, шумиха ынже лий манын, чыла физкультура пашашке вож гычак саемдымашым пуртышлан, чыла нине значок-шамычын чотыштым иземдаш огеш лий мо? (**Йӱк-шамыч**: Чын)!

Тидын гай оранжерейный, шокшо условий-шамыч Осоавиахимыште гына огыл культивироватлалтыт, нуно физкультурный организацийлаштат шарленыт. Иктаж тӱҥалше легкоатлетиклан икмыняр чапле результатышке шуаш гана кӱлеш, тудын йыр кум-ныл тренер кошташ тӱҥалыт, тудын ӱмбач пурашкым пуалаш тӱҥалыт. Физкультурын советше тудлан пукшаш поснак ассигнованийым йодеш, лӱмын посна менюм ышташ тӱҥалыт, тудо простой колышо гаяк кочкын огеш керт (**воштылмаш**). Тидын ден айдемым локтылыт, молодежьым пашалан да оборонылан, военный илышлан кеч могай йӧсылыкшым да невзгодыжым—мемнан физкультурный пашан принципшым куктылыт.

Мемнан ятыр ӱдыр-шамычым летчиклан, парашютистлан, пулеметчиклан да тылеч молыланат ямдылат. Нунын военный специальностьлан тунемаш шонымашышт пешак законно. Советский ӱдырын родинам аралаш шкенжым ямдылаш шонымашыже кугу, мемнан задача—тиде шотышто тудлан тӱрлӧ семын полшаш. Опыт ончыкта, война условийыште, лазаретлаште, госпитальлаште, войска-шамычым бытовой обслуживаний годымат ӱдрамаш пешак кугу пайдам конда. Тиде шот денак ӱдрамаш-шамычым ямдылыман. Боецын илышыжым аралымаш, боец-шамычын бытовой обслуживаний дек чуткий да внимательный ончымаш—чыла тиде, вес кеч могай паша дечат, эн кӱлешан.

Пытартышлан эше ик вопрос—тӱрлӧ военизированый поход да комсомолын тунеммыже нерген. Кӱшнӧ ончыктымо сӱрет Осоавиахимыште улшо „тепличный" условий деч шагал ойыртемалтеш. Тудо уке, кунам комсомолецлан каласышт ыле:—Тый таза улат? Тугай часыште, тугай верышке миен лий.—Уке, поход палемдалтеш гынат, пурла гычат, шола гычат тудын деке мият, сукат да ойлат:—Колышт, ала тый каег?..

Пытартышлан, пыкше гына погынышт. Тушто кокымшо забота: кузе еҥ-шамычым пукшаш? Походный колонныште 5—6 грузовик нушкеш; иктыште—шокшо чай; весыште—ситро: кумышыште—нарзан, шокшо кочкыш-шамыч да тулеч молат. Мо дене чыла тиде военный обстановкым шарныкта! Пашам тыге шындаш кӱлеш: тыйым шиштареныт, тушко погынаш, шке пеленет тунар жаплан провизийым руалте да походышко кай. Военизированный походым санаторийышке савыраш огеш лий. Комсомолец военный илышын чыла йӧсылыкшым нелылыкшым сеҥашлан тунемаш обязан.

Вес забота—походын маршрутшо. Тушто, шагалрак булыжник логалже, пурак ынже лий, йолыш ынже вите да тулеч молат, манын предусматриватлат. Тиде молодежьын военный подготовкыжо дене общийым иметла мо? Нимомат!

Пытартышлан, маршрут ойырымо, чыла сай. Теве эше разрешитлыдыме вопрос: а кузе тушечын тарванаш?

(**Воштылмаш, йӱк-шамыч**: Машина дене!).

Мый шонем: мыланна тыгай поход-шамыч огыт кӱл. Мыланна тыгай поход кӱлеш, кудо комсомолец-шамычын дисциплиныштым, нунын организованностьыштым, шкеныштым поген моштымыштым да кеч могай условийыштат, кеч могай нелылык годымат походым отлично эртарен кертмыштым ончыктыжо. Комсомолец боевой лийшаш, тул дечат, вӱд дечат ынже лӱд,—организованный дисциплинированный лийшаш. Комсомол—молодежьым паша ден оборонылан ямдылыше боевой организаций.

Приказ почеш огыл, а шке комсомольский долгшо почеш комсомолец-шамычын кажне кечын физкультура дене заниматлымашкышт шуын она керт мо? Тыште личный примерын вийже кугу лиеш. Обкомын тудо секретарьже начар, кудо резолюцийым возен моштымаш деч умбаке огеш кае. Обкомын секретарьже — тиде молодежьын руководительже, тудо тудым вуйлатышаш, шке почешыже наҥгайшаш, личный пример дене увлекатлышаш. Тунам комсомолец-шамыч ойлат: „Вот могай рвезе, тыгай дене от йом"! Канцелярийыште еҥым физически ямдылаш огеш лий. Тидлан лийын стадионыш, походыш кайман, комсомолец-шамыч дене пырля лийман. Тыгак пашам шындаш кӱлеш. Комсомольский руководитель комсомолец-шамыч дене собранийыште але комитетыште велэ огыл вашлийшаш. Комсомольский руководитель молодежь улмо чыла вере лийман—предприятийыште, колхозышто, учреждениййыште, клубышто, массовкышто, стадионышто.

Тыште кугу рольым пропаганда модын кертеш. Мемнан кидыштына радио, областной комсомольский ден пионерский газета - шамыч—кугу вий, кудым тиде пашашке пыштыман. Вес шот дене, молодежь военный знаний деке шкак шупшылтеш, молодежьын тыгай настроенийжым ме вуйлатышаш улына.

Недисциплинированностьым пытарыман, комсомолец деке требованийым чотак кугемдыман. Тиде, конечно, эрлак пурла веке да шола веке выговорым пуэдылаш да еҥ-шамычым комсомол гыч лукташлан огыл. Чыла комсомолец-шамыч военно-физический подготовка дене шкеак заниматлышт. Тидлан ме физкультурный организацийлаште шуко пашам ыштышаш, Осоавиахимыште запевал лийшаш улына. Садлан тиде путырак кӱлеш, вет физкультурный ден осоавиахимовский организаций-шамыч бюрократический метод дене ыштат да нунын ончылан шындыме йодыш - шамычлан огыт отвечатле.

Мый тыланда Киров йолташын Ленинградысе комсомольский активын заседанийыштыже ойлымо чапле мут-шамычым ойлынем:

„Йолташ-шамыч, — ойлен тудо, — тендан союзда вич миллион еҥым иметла. Но вет тиде тыгылай еҥ огыл, а комсомолец-шамыч, да тыгылай комсомолец-шамычат огыл, а комсомолец-ленинец-шамыч. Вот те кызыт минутлан шоналтен ончыза: мемнан коммунистический партийлан, пашазе класслан да мемнан социалистический стройкылан лу кӧргысӧ торыкыш-кышт шумеш преданный улшо нине вич миллион еҥ-шамыч Советский Союзын независимостьшым аралаш кӱлшӧ чыла средства дене сайынак владетлаш тунемыныт, — ынде мый тендан деч йодам: **моткоч кугу великий ленинский отрядым сӱмырал шуэн кертше вийым тӱняште иктаж вере муаш лиеш мо?** Мый шонем, тыгай вийым муаш ок лий, утларакшым тунам, кунам ме тунеммашлан да военный наукылан кӱлеш вниманийым ситышын ойырена".

Моткоч чапле мут-шамыч. Мемнан молодежь шкенжым пашалан да оборонылан ямдылаш тырша, да ме тиде патриотический тыршымашым возглавитлаш чыла ышташ обязан улына. Массылан энгертальтын, мемнан организацийна-шамычын боеспособностьшым нӧлталын, комсомолын члене-шамыч пашалан да шке социалистический родинам аралашлан тӱҥ гычак ямдылалтше лийыныт манын, ме чыла ыштышаш улына.

Но комсомолец-шамычым вияным, воляным, настойчивый еҥым, келге дисциплинированный еҥым, решительныйым воспитыватлымаш айдемын кажне кечысе деятельностьшо деч ойыралтын огеш керт. Чыла вереат — заводышто але фабрикыште, колхозышто але школышто, вузышто шке производительный пашажым шуктен, комсомолец большевистский навыкым налшаш, тиде качествым шке денже ыштышаш.

ВЛКСМ ЦК СЕКРЕТАРЬ Н. А. МИХАЙЛОВ ЙОЛТАШЫН

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ МУТШО

Комсомольский актив дене пашам ыштымаш нерген да комсомол комитет-шамычын пашаштым перестроитлымаш да саемдымаш кӱлмӧ нерген шындыме вопросын чынлыкшым прений-шамыч пешак раш ончыктышт.

Пленумын участникше - шамыч тарватыме икмыняр вопрос-шамыч нерген.

Комсомолыш пуртымо нерген. Тиде шотышто мемнан ятыр кугу ситыдымаш-шамычна улмо нерген йолташ - шамыч чын ончыктышт. Но южо выступатлыше-шамыч, мутлан Бакинский горком секретарь Сергеев йолташ, нине ситыдымаш-шамычын тӱҥ причиныштлан комсомолыш пуртымо нерген первичный организаций-шамычын решенийыштым комсомолыш пурышым ӱждеак пеҥгыдемдаш пушо ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийысе пунктшым ончыкташ тырша. Тиде тыршымаш чын мо? Уке, тиде йӧршын йоҥлыш.

Первояк, комсомолын уставыште возымо: „Рекомендаций-шамыч обязательно пуртымо нерген йодышым ончымо деч ончыч комсомолын верысе комитетше дене тергалтыт. Каласыза, VIII пленум уставын тиде пунктшым вашталтен мо, але ЦК-н иктаж могай решенийже вашталтен мо? Уке, вашталтен огытыл. Тиде требований районный организаций-шамыч дене шукталтеш мо? Уке, шукыж дене огыт шуктал, те тидым шкат чаплын паледа.

Комсомолын уставыштыже умбакыжым ойлымо: „Рекомендоватлыше-шамыч рекомендоватлыме еҥ верч мутым кучат. Основанный огыл рекомендацийым пуа гын, рекомендацийым пушылан союзный взысканий пуалтеш, комсомол гычат луктал кертеш. Комсомольский билетым налаш желатлыдыме еҥ-шамычым комсомолыш пуртымо нергенат мый фактым конден кертам. Но нине еҥ-шамычым вет комсомолыш рекомендоватлыме! Основаный огыл рекомендацийлан мемнан дене кӧм мут кучаш шогалтыме? Тыгай рекомендоватлышым обязательно комсомол гыч лукман, манын мый ом ойло, но тудым шке комсомольский званийжым аклаш туныктыман, тудо еҥлан подписьым пумыжо годым шоналтыже, кӧ тиде еҥ, комсомоллан тудо могай пайдам конда. Рекомендоватлыме-шамыч верч ответственность чувствым воспитатлышаш верчын уставын тиде пунктшо дене пайдаланенам, манын могай обком ойлен кертеш?

Мучашыжлан, уставыште возымо: „Комсомолыш пурышын шкеж нерген увертарыме тӱҥ данный-шамыч комсомолыш пуртымо деч ончыч тергалтыт". Тиде данный-шамыч организацийлаште лийыт. Сергеев йолташ пусть каласа, Бакусо райкомлаште тыгай тергымаш уло мо?

(**Сергеев**.—Шукыж годым уке).

Умбакыжым уставыште каласалтын: прием нерген йодыш первичный комсомольский организаций-шамыч дене ончалтеш, первичный организацийын погынымашыже дене ончалтеш да комсомол райком ден горкомын пеҥгыдемдымыже почеш вийыш пура. Лектеш, комсомолыш угыч пурышым райком бюрош ӱжмашым отрицатлыше але лукшо формулировка ни уставыште, ни ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштыже уке. Угыч пурышо-шамыч кокла гыч иктаж кӧм райком бюрошко ӱжыкташ кӱлеш гын, тидым ышташ нигӧат огеш чаре. Рекомендаций ончычак тергалтын гын, тиде йолташ приниматлалтеш, лийын кертеш гын, тудым ӱжыкташ огеш кӱл.

Кушдымо ятыр организацийым ялысым велэ огыл, оласымат шуко ме имитлена. Статистический отчетым ончыза да те выводыш толыда: шуко вере кушмаш эн активный организаций чот дене кая.

Вес фактым налына. Мемнан 85 тӱжем колхозлаште первичный организаций-шамыч алят уке улыт, тидын годымак комсомолын организацийжым ышташ база уло.

Комсомолыш пуртылмаште улшо ситыдымаш факт-шамыч мо нерген ойлат? Мемнан молан ик организацийна кушкыт, а весына огыт куш? Паша тушто: комсомолыш пуртымашым ме шуко вере кид гычна колтена, тиде паша дене серьезно огына заниматле, а кунар еҥым пуртымынам гына шотлена. Шукыж годым Обкомын руководствыжо райкомын кунар еҥым пуртымыжым шотлымаш денак тыплана.

Комсомолыш пуртымаш дене ме кӱлеш семынак вуйлаташ тӱҥалына гын, кушмаш изишат шагал огыл, а шуко лиеш, да тидын деч мыланна нигунамат лӱдман огыл. Тышечын вывод: комсомолыш пуртымаш дене вуйлатымашым пеҥгыдын кадышкына налаш.

Колхозный комсомольский организаций-шамыч нерген икмыняр мут. Тыште обсуждатлыме йодыш-шамыч,—актив дене паша ыштымаш, аппаратын пашаже,—шагалак огыл, а кугунак огыл гын, мемнан колхозный комсомольский организацийна-шамыч деке отношенийым иметлат. Эн ончычак тудын нерген кутырымаш кая: ялысе райком-шамыч пашам сайын ыштышт, мучашыжлан, ялысе первичный организацийым пеҥгыдемдымашке серьезный мерым ыштен керташлан лийын, ончычак вуйлатымашым

(Мучашыже 4-ше стр.)

ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. Михайлов йолташын

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ МУТШО

(МУЧАШ)

обеспечитлаш, кажне первичный организацийлан конкретный полышым пуэн керташ лийже,—тунам нуно мемнан дене пашам сай ышташ тӱҥалыт.

Мемнан ситыдымашна-шамыч шуко улыт, но вет большевик-шамычын вийышт тушто: нуно чыла ситыдымаш - шамычым айык вуйышт дене ужын моштат да нуным пытарымашке настойчиво пижыт. Мыланна актив дене кылым пеҥгыдемдаш кӱлеш, тудым пашашке лӱддеак шӱкалман.

Ончыза, кузе рядовой комсомолец-шамыч мемнам шокшын поддерживатлат! Ме теҥгече московский предприятийласе комсомолец-шамыч дене кылдалтна, таче нунын каласкалымышт „Комсомольский правдаш" пурен. Йолташ шамычын 50 каласкалымашышт гыч икте гына нунын цехыштышт освобожденный пашаеҥ деч посна лиеш мо, манын огеш ӱшане. Моло чыланат ойлат: активым кумдан шупшмаш—кернакак чын мера. Теве рядовой член-шамычын пленум деке отношенийышт. Паша сай каяш тӱҥалмаш ӱшанымашым мемнан кӧргыш-кына пуртышаш. Комсомолец-шамыч поддерживатлат гын, значит, вопрос чын шындалтын да паша мемнан дене гына. Но мый, йолташ-шамыч, ойлышаш улам: йодышым тыге шындымашым одобритлымаш шагал. Одобрений—тиде пашам вес семын ышташ желаний гына, но пашажак огыл, а мыланна пашажат вес семын каймаш кӱлеш.

Чыла тидым мый тудлан ойлем. Пленум лийын да ынде чыла пашат вес семын каяш тӱҥалеш, манын шкенам тыпландараш огеш кӱл. Масса да молодежь деч руководитель-шамычым ойырен шогышо пырдыжым шалатыман. Тидлан шуко пашам ышташ кӱлеш. Рядовой комсомольский актив тыште мемнам поддерживатла.

Мемнан дене пеш серьезный паша тӱҥалалтын, но штат-шамычым сократитлымаш дене чарнаш йоҥлыш лиеш ыле. Мемнан ончылно шогышо задача-шамычым успешно шуктен кертше организационный форма-шамычым кызытак шоналтыман да пленумын решенийыштыже ончыктыман.

Эн шолдра городской организацийлаште гына коден, райкомлаште да горкомлаште отдел-шамычым пытараш, пожалуй, утларак йӧнан. Райкомлаште, горкомлаште отдел-шамыч олмеш—пропаганда ден агитаций, военно-физкультурный паша дене, культурно-массовый, школа ден пионер-шамыч паша дене комиссий-шамыч ыштышт, манме предложений уло. Комиссийын вуйлатышыже председатель лийман. Комиссийын составыштыже 7—10 йолташ-шамыч лийын кертыт. Тиде актив, кеч могай мероприятийым эртарымаш денат вуйлатен, молодежь дене чот кылдалтше лиеш. Горком ден райкомын комитетышт тыгай огыл лийман, южгынам мемнан могай лийын—„комиссийлан пуаш",—тиде мом ончыкта, пале. Тиде оперативный, пашам ыштен моштышо комиссий лийшаш. Советласе, клубласе комиссий-шамычын да секций-шамычын паша опытышт—паша мемнан денат сайын каен кертшашым ӱшандарат. Активлан комиссийышке пураш куштылго лиеш, тудо райкомышто, горкомышто уло кумыл дене ышташ тӱҥалеш.

Комиссийын председательжым горком але райком пленумеш пеҥгыдемдаш лиеш, тидын нерген областной газетеш возыман.

Тиде мероприятийым пленум приниматла гын, а мый приниматла шонем, комиссийышке сай, активный комсомолец-шамычым выдвигатлаш кӱлеш. Комиссийыште кадр нерген пеш серьезно заниматлаш кӱлеш лиеш да нунын дене сай вуйлатымашым обеспечитлыман.

Комиссий-шамыч жаплан гына ыштымат лийын кертыт. Мутлан, тыгай йодышым налына, теве цветной металл-шамыч экономий верч кучедалмаш. Комсомол райком посна йолташын вуйлатымыже дене инженер-шамыч группым пога. Комиссий пашам пытарен, бюро погалтын, але чыла комиссий член-шамычым ӱжыныт да пашам ыштыме нерген отчетым колыштыныт. Комиссийын чотшо дене утларакшым жаплан ыштыме-шамыч дене велэ огыл увлекатлалтман. Тиде паша дене кӱлеш семын вуйлаташ кӱлеш, мутат уке, тудо шкенжым оправдатла да мемнан аппаратым пеҥгыдемдаш, тудын авторитетшым кӱзыкташ полша.

Мемнан чыла платный аппаратым сократитлымаш нерген кутыралтеш, манын южо шокшо вуян-шамыч шонен кертыт. Йӧршын йоҥлыш шонымаш. Комсомолышто мемнан дене лу миллион еҥ утла, тудо пеш кугу пашам ышта. Ой тудын нерген кая: чотшо дене кугу огыл, качество шот дене пеш кӱкшӧ аппаратым иметлаш кӱлеш. Тудлан кугу огыл, вет мемнан дене пеш шуко актив-шамыч улыт да кугу аппаратын кӱлешыжат уке. Качество шотшо дене тудлан кӱкшӧ, комсомол, тиде чапле молодежь, эн идейный, эн ончыл. Шке качествыже дене комсомольский аппарат, шке вуйлатыме молодежьшылан келшыше лийман. Чыла тидым эн ондакак мемнан комсомольский аппаратым чыла йӧн денат пеҥгыдемдымаш семын, тудын авторитетшым да кӱлешлыкшым нӧлталмаш семын ончыман.

Умбакыжым, мучашыжлан, пленум, собраний погымаште произволым пытарыман да тидын нерген шкенан решенийыштат ойлыман.

Пленумым идалык мучко погыдымаш фактымат ончыктышт. Тиде комсомол кӧргысӧ демократийым кугун пудыртымаш.

Пленум устав почеш погалтмым ышташ кӱлеш, погынымашат кузе кӱлеш туге погалтше. Комсомолышто молодежьым волноватлыше йодыш шуко. Нуно комсомолец-шамычынымат кугу интересыштым луктыт. Нуным обсуждатлаш кӱлеш, тидын дене молодежьым воспитатлыман.

Активым кертмына семын шупшман манына, но тидлан шукырак организационный йӧн - шамычым ыштыман. Горкомын але райкомын бюрожо 12 шагат гыч 8 шагат марте заседатла гын, паша огеш лек, — вет активист-шамыч пашам огыт кудалте да райком бюро заседанийышке огыт кае. Тидын дене предложений уло: райком ден горкомлаште чыла совещаний ден бюро заседаний кастене погалтше, паша жапыште заседатлымашым чараш. Райком ден горком-шамычын пашаштым тӱрыснек кас жапыште кусараш кӱлеш. (Йӱк-шамыч: Чын!).

Теве, пленумышто пренийым шотлен, мемнан ончаш шонымо чыла предложенийна-шамыч.

Мемнан комсомольский руководитель-шамычын чурийышт нергенат, мемнан пашаеҥ-шамычнан тӱсышт нерген ойлымо шуэш. Предвыборный погынымашыште Сталин йолташын ойлымо чапле мутшо-шамычым те паледа. Мемнан депутатна-шамыч Ленин гаяк лийышт манын тудо ойлен.

Мемнан комсомольский руководительна-шамычат ленинско-сталинкий типан, скромный, йӱкым пушо, ситыдымаш-шамыч деке чытыдымын относитлалтше, чыла чаракымат кӱрышт моштышо, нелылыкымат сеҥыше, массын йӱкшым колыштшо, кугешныдыме лийман.

Мемнан дене тыгай случаят лийыт кунам южо йолташ-шамыч шкеныштым йӧршынак лийын шушо руководительлан, кӱйын шушылан, талантливыйлан да молыланат, чӱчкыдын тидлан основанийым иметлыдеак, шотлат.

Тыгай мнений утларакшым тушто шочеш, кушто большевистский критика ден самокритика уке, тушто, кушто мемнан руководительна воктен подхалим шамыч пӱтырналтыт.

Мемнан кокла гыч кажне чыла годымат палышаш: мемнан вийнан памашыже партийный вуйлатымаш улеш. Скромный, родиналан преданный, шемер-шамычын тушманышт деке беспощадный лияш, молодежьын чын вожакше гай кушкаш, партий мемнам туныкта. Тиде мемнан комсомольский пашаеҥын ца чыла комсомолец-шамычын сознанийышкышт пурышаш.

Те шоналтыза велэ, мемнан дене Обком секретарь кӧ улеш. Обком секретарь—тиде шӱдӧ тӱжем молодежьым вуйлатыше еҥ. Тиде кугу пашам партий тудлан ӱшанен пуэн. Обком секретарь—шӱдӧ тӱжем молодежьын руководительже, да могайын!—эн ончылын, эн идейный молодежьын, эн чапле молодежьын. Ончалза, кузе айдемым мемнан партий кӱшкӧ нӧлта, кунар шуко тудо ӱшана. Тиде ӱшанымашым оправдатлаш ме обязан улына. Большевистский партийын шындыме требованийже кӱкшытыштӧ мыланна лияш кӱлеш. Организацийым партийлан, ВКП(б) Центральный Комитетлан, Сталин йолташлан преданностьшӱлышеш комсомолын вийжын, чумыр улмашыжын, идейностьшын памашыже эн ончычак большевистский партийын вуйлатымашыже, Сталин йолташын вуйлатымыже улмо шӱлышеш воспитатлыман.

(Сово кырымаш).

Морко селасе социалистический культура пӧрт пеленсе мурымо ден куштымо ансамбльын членже шамыч калык творчествым ончымо республиканский колхозный олимпиадылан ямдылалтыт. Фото Димитриевскийын.

Молодежьын куанымашыже

1940 ий февраль тылзыште И. Киргизов йолташын инициативыже дене Морко селасе Соцкультура пӧрт пелен 20 еҥ дене марий муро ден куштымаш ансамбльым организоватлыме ыле. Но тиде коллектив дене тудо пашам ятыр ыштен кертын огыл. Садлан коллектив ончылан задача шинчын—тышке тӱшка массым шупшаш. Тидым нуно тӱрыс шуктеныт. Таче кечылан ансамбльыште 62 еҥ шога. Тиде коллективышке селасе массым велэ огыл шупшмо. Колхозник-шамыч кокла гычат шукын улыт.

Ансамбльын радамже кушмо дене пырля паша содержанийжат саемын, тӱрлӧ музыкальный инструментымат ятыр наледыме.

Ансамбль ятыр у муро-шамычым мура. Нуным ансамбльын членже, тӱҥалше композитор П. Н. Николаев йолташ обрабатыватлен. Куштымаш шотыштат сӧрастарымаш-шамычым ыштыме.

Шукерте огыл эртыше районысо колхозный олимпиадыште ансамбль сай муро-шамычым мурен пуыш. Утларакшым „Шокталте таҥем" (П. Николаевын обработкыжо, мутшо Киргизовын), „Шӱшкалтен колтена" (Беловын мутшо, Николаевын обработкыжо), „Кушталте йолташ" (Федоровын мутшо, Николаевын обработкыжо) да тулеч молымат сайын исполнятлышт.

Эн ондак ансамбль ик йӱк дене велэ мура ыле гын, кызыт кум-ныл йӱк дене мура.

Районный колхозный олимпиадыште ансамбль первый верым налын. Тудым республиканский колхозный олимпиадышке колташ ойырымо.

Тений шошо ага жапыште тиде коллектив 5 сельсоветым да корно пашаште 3 сельсоветым обслуживатлен. Тидын дене 15 тӱжем еҥым авалтен.

Нине сеҥымаш-шамычеш ансамбльлан шогалман огыл, пашам эше саемдышаш верч утларак виян тыршыман.

Мих. Толстухин.

Вольыклан сай кормым ямдылат

(юнкор серыш шамыч обзор)

Смоленский область „Сычевка" племхозын комсомолецше, самырык пашазыже да специалистше-шамычын кажне фуражный ушкаллан 3 тонн дене силосым ямдылаш ӱжмыштым Марийский республикыште ятыр колхоз - шамыч поддерживатленыт да силосым ямдылаш пижыныт.

Теве Параньгинский район „Венера" колхоз 20 тонн силосым ямдылен. Силос ямдылымаш колхозышто кызытат виян кая. (**Э. Ложкин**).

„Ушемнур" колхозат (Ново-Тор'яльский район) 7 тонн силосым оптен,—манын **Окольников** йолташ воза. „Комсомолец" колхозышто (Марий-Турекский район) да Калинин лӱмеш колхозышто (Оршанский район) силосым ямдылымаш сай кайме нерген **А. Сергеев** ден **П. Мочалов** йолташ-шамыч возат.

Примерный скотница

„Спартак" колхозын молочно-товарный фермыштыже (Моркинский район) ыштыше скотница-комсомолка Л. Егорова йолташ ик примерный скотницалан шотлалтеш. Тудо фермыште 14 ушкалым сайын онча. Нуным жапыштыже пукша, йӱкта. Садлан тудо кажне лӱштымӧ ушкал дечын кечеш 16 литр шӧрым налеш.

З. Кушаков.

Пеҥгыде комсомольский дисциплина верч

Фрунзе лӱмеш колхоз (Йошкар-Олинский район) пеленсе комсомольский организацийын секретарьже Д. С. Петухов йолташ 13 июньышто комсомольский погынымаште ВЛКСМ ЦК XI пленумын материалже-шамычым комсомолец-шамычлан умылтарен.

Тиде погынымаште комсомольский дисциплинам нарушатлыме нерген поснак обсуждатлыме Комсомолец П Ямбухтин йолташ комсомольский билетым вашталтыме деч вара комсомольский членский взносым тӱлен огыл. Тудо эреак аракам йӱэш да хулиганитлен коштеш. Призывник - шамыч сбор годым аракам йӱынат, Арбанский сельсоветысе призывник-шамыч дене кредалаш тӱҥалын. ВЛКСМ уставым нарушатлымаш факт-шамыч тудын велым ятыр гана лийын. Комсомольский огыл поступкыжлан, тиде погынымаш Ямбухтиным комсомол радам гыч корандаш пунчалым луктын.

Колхозный водоем ыштыме шотыштат погынымаш пунчалым луктын. Кызыт комсомольский организацийын инициативыже дене водоемым ышташ тӱҥалыныт.

Т. М.

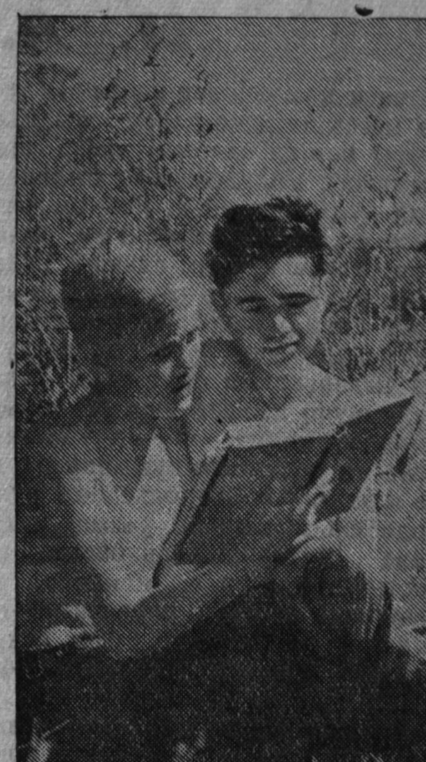
Кол деч 3,5 тӱжем теҥге доход

Ронгинский район Сталин лӱмеш колхоз 1936 ийыште пӱям пӱялен ыле. Тунамак пӱяшке зеркальный карпым колтеныт.

Пӱям сайын кучымылан кӧра кок-кум ий жапыште кол чот тӱлен.

Тений шошым зеркальный карп кол деч колхоз 3,5 тӱжем теҥге утла доходым налын.

П. Бусыгин.

Йошкар-Оласе 6-шо номеран средний школын ударникше-шамыч прогулка годым интересный книгам лудыт.
Снимкыште (шола гыч пурлашке): Володя Сенников ден Валентин Обухов.
Фото М. Чуршуковын.

ХРОНИКА

РСФСР Верховный Совет Президиумын 1940 ий 6 июльысо Указше дене Марийский АССР Волжский районысо **Лопатино** поселокым **Волжск** олаш преобразоватлыме.

* * *

РСФСР Верховный Совет Президиумын Указше дене У-Сола населенный пунктым Мари-Турекский район гыч Парньгинский районышко кусарыме. **ТАСС.**

ЛУДШО ЙОЛТАШ-ШАМЫЧ!

Таче кок номер „Рвезе Коммунист" газета пырля лекмылан кӧра, вес номер газетна 1940 ий 14-ше июльышто лектеш.

РЕДАКЦИЙ.

7 июльышто Йошкар-Оласе „Динамо" стадионышто тенийсе сезонысо эн интересный футбольный матч лийын. Матчыште Киров оласе ден Йошкар-Оласе „Динамо" команда-шамыч модыныт. Модыш Йошкар-олинец-шамычын 2:1 счет дене сеҥымышт дене пытен.
Снимкыште: Матчын ик моментше.
Фото М. Чуршуковын.

ШОНГО ПАШАЗЫН МУТШО

Нылле ий ожно мыйын ачам ден авам тыйым арам пукшен ашнен она керт, манын ойлышт. Курийка киндым кычалын, мый Прохоров купец-шамычын сиценабивной фабрикышкышт учениклан пурышым. Мый луатныл ийыш велэ тошкалынам ыле. Мыланна, ученик-шамычлан, машинам эрыкташ, шӱкшакым луктaш, арака дене курштaлашат кӱштеныт. Шоягорем вoктенат шуэн огыл логалын. Суткаште луаткок шагат дене ме пуракан, осал южыштышым пачаш пӱжвӱд лекмешке ыштенна. Тиде чыла курийка кинде верчын да общежитийыште койка верчын...

Летун-шамыч ваштареш, производствышто дезорганизатор шамыч ваштареш кучедалмаш нерген чапле документым — СССР Верховный Совет Президиумын Указшым лудмем годым, чыла тиде мыйын ушешем возо. Мыланем, нылле ий утла ик фабрикыште пашам ыштыше, тошто кадровиклан, тиде Указым лудаш пеш куан ыле. Чынжымак, советский закон ваштареш шогалше еҥ дене кунар жап модаш лиеш? Недисциплинированный-шамыч коклаште ятыр рвезе ден ӱдыр-шамыч улыт. Тидыже обидно. Мый тидлан ӧрам. Кажне шкенже деч кеч могай профессийымат ойырен налын кертеш. Ме, самырыкна годым, советский самырык еҥ - шамычын улшо возможностьышт гыч шӱдымшӧ ужашыжымат иметлен она ул. Туге гынат, нунын кокла гыч южышт нине возможность-шамычым кӱлеш семын огыт кучылт.

Мутлан, мемнан „Трехгоркышто" шуко самырык йолташ-шамыч шке пашаштышт нигузеат пеҥгыдемдалтын кертын огытыл. Мемнан печатный цехыште пытартыш кум ийыште гына 20 ученик деч шагал огыл вашталтыныт. Нине самырык еҥ-шамыч шке профессийышкышт пеш куштылгын относитлат. Шке пашаштым йӧратыме олмеш, тудым келгын изучатлымаш, техника дене овладеватлымаш олмеш, молодежь нелылык деч лӱдын да мемнан сложный цехым шуэн коден, тидын деч куштылгырак пашашке каен. Сиценабивной фабрикыште паша сложный, шуко чытымаш ден тыршымашым йодеш. Но тиде южо самырык еҥжын уке. Луатшым ияш йолташем дене, тудым Николай манына, мый шуко мутланенам. Тудо мыланем вигак ойлыш: ик верыште тудын шинчымыже огеш шу. Тудо ик профессийым огыл, а лу профессийым изучитлаш шона. Ну, тыгай еҥ дене мом ойлаш? Тыршен да кужу жап изучатлымеке гына шке пашатын мастерже лийын кертат, манын тудлан мый шуко ойленам. Вот мый ик цехыште 45 ий ыштем, арамак огыл воштылтышлан мыйым „профессор" маныт. Шке пашамым мый шкемын вич парням гаяк палем. Интересный сиценабивной производствылан шкемым посвятитленам манын, мый ик минутланат ом чамане. Николай гай самырык еҥ-шамычым мый умлен ом керт. Нунын деч мый йодам:

— Неужелий те кужу теҥге почеш поктылыда? Вет шке парыш верчын велэ шонаш огеш лий, элнан интересыже верчынат шоныман.

Мыйын шонымашем ожнак ыле: айдеме ушаҥын огеш керт да эреак „чоҥештылше кайык" гай лийнеже гын, тудлан вес семын влиятлаш огеш лий мо?

27 июньышто вийыш пурышо СССР Верховный Совет Президиумын Указше тиде вопросым нимо деч сайын разрешитлен. Шкенан чапле родинам йӧратыше кажне честный труженниклан тудо келшен. Тиде Указым лудаш эн чотшым мыланна, ик предприятийыште лу ий дене ыштыше, тудын дене шочшо, шке фабрикым шокшын йӧратыше, тошто кадровик-шамычлан келшыш. Мемнан, Дзержинский лӱмеш „Трехгорная мануфактура" фабрикыште лу ий дене ыштыше шуко чапле еҥ-шамыч улыт. Кузьмин йолташ мемнан фабрикыште чарныде 59 ий ышта, Малафеев йолташ—49 ий, Иванов йолташ—42 ий, Юркова йолташ—36 ий. Нине йолташ-шамыч шке пашашкышт, государствын интересышкыже честно да добросовестно относитлат.

Молодежь ӱмбаке мый тошто семын ончем, нунын ӱмбак кычалтылам манын ида шоно. Молодежьын тӱҥ массыже—чапле, честный труженник-шамыч улыт. Но еш урод деч посна огыл. СССР-ыште безработный уке дене пайдаланен, еҥ-шамыч чыля вереат кӱлыт манын ӱшанен, несознательный элемент-шамыч вер гыч верышке чоҥештылыныт. Тиде шкурник-шамыч. Нуным чыла честьный пашаеҥ-шамыч вурсат. Нунын мурышт мурен пытарыме. Государство деч шукырак налаш да тудлан шагалрак пуаш нунылан огеш логал. Советский правительство тыгай еҥ-шамыч дене мириттлалтын огеш керт.

СССР-ын пашазыже ден советский интеллигенций 8 шагатан пашa кечыш, 7 кечан паша арняшке кусныммо нерген правительствын Указшым кугу энтузиазм дене вашлийыч. Ме, пролетариатын тошто поколенийжын представительже-шамыч, 1905 ийысе Йошкар Пресньысе революционный кучедалмашын участникше - шамыч, правительствын тиде решенийжым саламлена. Йӧратыме родинан пеледшашыже верчын, Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын вийжым пеҥгыдемдышаш верчын ме кӱлеш жертвышке каяш ямде улына. Йошкар Армийын пытартыш сеҥымашыже - шамыч, белофинн-шамычым шалатымаш, 22 ий ожно Румынийын руалтен налме Бессарабиям Советский Союзлан мирно пӧртылтымаш мемнан вооруженный вийнан шалатен кертдыме куатшын свидетельышт улыт. Советский элым виянгдышаш верчын ме суткаште кандаш шагат ышташ тӱҥалына да паша производительностьым эшеат нӧлталына. Капиталистлан, саде Прохоров купецланак, 1917 ий марте мыланна 12 шагат дене пашам ышташ перныен. Йӧратыме социалистический родинан благожо верчын, шканна шкеак, ме шагал гын, 8 шагат дене пашам ыштышаш улына. Кандаш шагатан паша кече верчын русский пашазе лу ий дене кучедалын. Тиде кучедалмашым Ленин—Сталин партий вуйлатен. 1905 ийыште Йошкар Пресньысе баррикадылаште кандаш шагатан паша кече верчын „Трехгоркын" пашазыже-шамыч кучедалыныт. Великий Октябрьский социалистический революций гына пролетариатлан 8 шагатан паша кечым пуэн. Советский пашазе ден служащийын паша кечыже тӱняште эн кӱчык. Тудо эн производительный лийшаш. Кадровый пашазе-шамычын тошто поколенийже лӱм дене мый молодежь деке обращатлалтам: шке отчизныдан благожлан честно да добросовестно пашам ыштыза. Шке паша деныда келгын овладеватлыза. Мемнан родиналан кеч могай тушманымат сеҥашлан танкым, пушкым, самолетым, винтовкым шукырак пуза, кумдан кучылтмо сатум шукырак лукса, Советский Союзын экономический куатшым пеҥгыдемдыза.

Н. И. Михайлов,
Московский шемер депутат - шамыч городской Советын депутатше.

Отв. редакторын заместительже—В. М. БОРИСОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнат 69—70. № телефона 90.

Упол. Главлита МАССР 634. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.